Ч. 264 (15.065). Львів, неділя 27. листопада 1938. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LXI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

Редакція і Адміністрація: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції 246-46
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
„ Банку Чеських Леґіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) . 5.00 зол
чвертьрічно . . . . 15.00 „
піврічно . . . . . . 30.00 „
річно . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч.
У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-НИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Поголоски про воєнний стан у цілій Карпатській Україні неправдиві.

ІНТЕРВЮ ПРЕМІЄРА О. Д-РА ВОЛОШИНА ТА МІНІСТРА РЕВАЯ.

Німецьке Інформаційне Бюро повідомляє, що його кореспондент дістав інтервю від преміра о. д-ра Волошина та міністра Ревая.

Цей останній заперечив поголоски деяких закордонних часописів, немов би в цілій Карпатській Україні введено воєнний стан. В дійсности воєнний стан обовязує здавна лиш у кількох прикордонних округах, куди вдиралися диверсанти; на цілу державу ані навіть на ніякі дальші округи воєнного стану не розтягнено.

КАРПАТСЬКА УКРАЇНА САМОВИСТАРЧАЛЬНА.

Премієр о. д-р Волошин заявив у інтервю, що Карпатська Україна є вповні самовистарчальна. Її населення буде жити в добробуті, як лиш вихіснує всі природні багатства краю.

Населення Карпатської України не буде довше терпіти жидівського визиску й залежности від жидів.

ОДНО СЕЛО ДАЛО ДО ДИСПОЗИЦІЇ УРЯДУ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ 300 ВАҐОНІВ КУКУРУДЗИ.

Делеґація зі села Лучки Великі під проводо старости Поповича відвідала премієра о. д-ра Волошина та заявила йому, що це село дасть цього року до диспозиції уряду 300 ваґонів кукурудзи для бідних верховинських околиць. Великі Лучки — це дуже свідоме село, найбільше в Карпатській Україні; воно лежить коло мадярського кордону.

ДАЛЬШІ ЗАКОРДОННІ КОРЕСПОНДЕНТИ У КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Як подають з Хусту, туди приїхали кореспонденти французької телеґраіфчної аґенції Авас, америк „Свободи" та „Ноєс Вінер Журналь". Цей останній оглядав зброю, що її відібрали у мадярських диверсантів та ствердив, що це така сама зброя, яку Мадярщина закупила в Німеччині.

Італійський консуль у премієра Карпатської України.

Як подає пресова служба Карпатської України, прем. о. д-р Волошин приняв італійського консуля, який приїхав до Карпатської України, щоб на власні очі переконатися, яка там ситуація. Він ствердив, що у краю панує повний спокій і лад та опрокинув поголоски про заворушення і неприхильні до уряду настрої.

НІМЕЦЬКИЙ ДИПЛЬОМАТ УЛАДИВ ПРИНЯТТЯ У ЧЕСТЬ ПРЕМІЄРА КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Секретар німецького посольства у Празі д-р Гофман, який звидів Карпатську Україну, уладив у суботу обід у честь прем. о. д-ра Волошина.

Хаос серед мадярських партій.

Як подає Авас, у висліді кризи уряду Імреді у мадярському парляменті перегруповуються партійні сили.

Посли з християнської партії, які голосували проти Імреді, покинули партію.

67-ох послів, які покинули проурядову коаліцію, не зберегли єдности; 25-ох з них, з двома міністрами з уряду Імреді утворили окрему групу, яка намагається зблизитися до крайньої правиці.

ХТО БУДЕ НОВИМ ПРЕМІЄРОМ?

Про склад майбутнього уряду кружляють ріжні поголоски. Партія обєднаних християн бажала би, щоб премієром став кн. Павло Телекі або Імреді; крайні елєменти з проурядової групи підтримують кандидатуру Даранія.

Канія мабуть не увійде до нового уряду; на його місце прийшов би посол з Букарешту Бардоші.

Французька ґенеральна конфедерація праці заповіла 24-годинний ґенеральний страйк на середу.

Французька „Ґенеральна конфедерація праці" (обєднання професійних спілок) проголосила 24-годинний демонстративний ґенеральний страйк, що вибухне в найближчу середу.

Начальна рада союзу залізничників рішила видати до своїх членів заклик, щоб вони безоглядно взяли участь у цьому страйку

—o—

Присилайте передплату.

Напередодні нового сойму.

Львів, 26. листопада 1938.

На понеділок 28. ц. м. скликане перше засідання нової каденції польського сойму. Принагідно хіба треба пригадати, що це пятий з черги виборний сойм: після першого т. зв. законодатного сойму, до якого входили лише члени законодатних палат у займанницьких державах, вибори відбувалися у рр. 1922, 1928, 1930 і 1935. Характер кожного із тих соймів був інший. Перший із них, в якому не було ще нікого з неполяків, намітив засадничі напрямні державного устрою, державної системи та національної політики: напрямні державної уніфікації та централізації. Вибори у 1922 році були ще такі, які на північно-західних землях уможливили велику перемогу бльокові національних меншин (про відносини у Сх. Галичині не говоримо). А проте політика сойму (тодішньої більшости) була вже така, що ніодин український внесок не міг перейти. Свобода рухів була допускальна у зовнішніх виступах: тямимо, як українські посли з приводу земельних законів робили голосну обструкцію і як їх тільки одинцем маршал „вилускував" та казав виносити з салі. У соймі, що вийшов із виборів у 1928 році, це вже було неможливо: вправді ББ не мало тоді ще своєї більшости, а проте воно, воюючи з ендецією та іншими польськими опозиційними партіями, внесло до сойму той непримирно-ексклюсивний підхід до меншинних, зокрема й особливо українських справ, який був такий характеристичний головно у двох черговиx соймах. Бо у найближчому ББ мало вже свою більшість, а в соймі останньому польських опозиційних партій взагалі вже не було.

У теперішньому на 208 послів ОЗОН, який не є нічим іншим, як давнішим ББ (без декорації кількох не-поляків), має вже щось коло 170 своїх людей, так, що теперішній сойм наблизився вже сильно до монопартійного характеру державної системи. Не маємо не тільки ніяких даних думати, що підхід цього нинішнього сойму до українських справ буде інший, більш обєктивний, більш толерантний і примирний, але ми навіть глибоко переконані, що становище польських послів буде ще більш непримирне, ще більш ексклюсивне.

У такому переконанні закріплює нас передусім той факт, що персональний склад польської репрезентації зі Східної Галичини та Волині з невеличкими змінами майже тойсам, а хоч нема пп. Войцеховського і Відацького, проте атмосфера польсько-українських відносин напевне зродить їх наслідувачів. Тому, що нема ніяких познак зміни головної лінії поведінки супроти українців та взагалі зміни офіціяльної національної політики, годі припускати, що хто-небудь із польських послів стане вносити дисонанс у традицію, що посли урядової більшости узгіднюють свою поведінку з урядовими чинниками та зберігають свободу рухів тільки у другорядних і байдужих для уряду справах.

Нема теж ніякого сумніву, що згадана атмосфера польсько-українських відносин у краю найде свій вислів на терені польських законодатних палат. Не знаємо, як воно проявиться, особливо у звязку з реґуляміном, який мабуть буде змінений, а проте така чи інша механіка соймової машини не вплине на річ засадничу:

полагоджувати позитивно на терені цього сойму якунебудь українську справу буде ще важче, ніж було досі.

І коли присвячуємо кількадесять рядків новому польському соймові напередодні його відкриття, то цей факт для нас найважніший. Найважніша для нас — українська дійсність у Польщі, сучасна і будуча доля українського народу у державі. Навіть реформа виборчої ординації, для якої цей сойм скликаний, це для нас другорядна і формальна справа, яка з політичними правами українців у Польщі, а розвитком української культури та економіки — вяжеться тільки посередньо і хоч безумовно може мати на це вплив, проте — може і ніякого впливу не мати. Бо не буква закону рішає, тільки його зміст, його дух, а в справі національної політики влади рішає підхід до самої української проблеми.

Досі ця проблема нерозвязана і за кожного з попередніх соймів проблема польсько-українських взаємин зазнавала ще дальшого загострення та заплутання. Маємо враження, що по цій лінії ітиме й новий сойм. Очевидно, ми булиб раді, колиб могли невдовзі признатися, що помилялися та що наш песимізм у цій справі був неоправданий.

Ік.

—o—

Польсько-словацькі збройні сутички.

ПОЛЬЩА ОБСАДИТЬ ДО ЗАВТРА НОВО ПРИЛУЧЕНІ СЛОВАЦЬКІ ЗЕМЛІ.

Напад на польську делеґацію до польськословацької делімітаційної комісії витворив умовини, які унеможливлюють дальші делімітаційні праці згідно з дотеперішньою процедурою. З огляду на те відділи оперативної групи „Шлеськ" почали від 25. ц. м. рано обсаджувати признані Польщі терени в чадецькім районі.

Польський посол у Празі зложив протест у справі інциденту на домагання сатисфакції і зміни дотепер передбаченої процедури обсаджування признаних Польщі територій: польські війська мають їх обсадити до 27. ц. м., не до 1. грудня.

Чехо-словацький уряд приняв ці умовини.

При обсаджуванні чадецького району дійшло до сутичок з чехо-словацьким військом і жандармерією.

До польської команди зголосилися представники чехо-словацької армії, з якими устійнено подробиці окупації терену.

Нагорода Нобеля для Офісу Нансена та женевська поміч ЧСР.

Женева, 22. листопада 1938.

Нагороду Нобеля за мир призначили цього року т. зв. Офісові Нансена. Повідомляючи про це „Журналь де Женев" пише: „Це слушне відзначення за переведення грандіозної справи, що її розпочав Нансен, за яким пішли його наступники Макс Губер, Жорж Вернер та Міхаель Гансон, що показали себе гідними його. Також і сучасне відзначення Офісу торкається передовсім його теперішнього президента М. Гансона, який з таким успіхом працював у користь цієї установи, не жаліючи ані зусиль, ані засобів. Зазначуємо, що фонди, які творять нагороду Нобеля за мир, будуть цілком зужиті на допомогу втікачам. Між ними находяться численні москалі, що втекли до Чехословаччини та якими ця країна не може від кількох тижнів опікуватися, як вона це робила раніш. Офіс Нансена щезає. Навіть імя Нансена не буде зазначене в інституції, яка продовжуватиме його діло. Справедливо, що нагорода Нобеля за мир записує в історії його заслуги.

Наводимо цю замітку женевського щоденника, бо вона містить в собі й те, що безперечно буде цікавити не лише кожного українця, який користає в той чи інший спосіб з допомоги Офісу, але й усіх тих, що дбають про долю цілої української еміграції та справу, в якій вона взяла і бере далі визначну участь. Женевський щоденник говорить про еміґрацію із старої Росії у Чехословаччині, не роблячи ріжниці між московською та українською еміґрацією. Це, розуміється, його редакційне право, хоч редакції досить добре відома боротьба, яку мусіли провадити українські організації, щоб добути від Офісу Нансена бодай невеличку частину того, що їм належалося. А ніколи ще загострення відносин між українською та московською еміграцією у ЧСР не було таке велике, як саме в останнім часі, на тлі боротьби за національний характер Карпатської України. Але й наявність цієї останньої у складі нової федеративної республики не може залишитися без доброго наслідку і для численної української еміграції, що перебуває в її межах. Розподіл нагороди Нобеля між еміґрантськими організаціями переведе правдоподібно ще сучасний Офіс, отже й добути для себе якусь частину цієї нагороди зможуть українські організації лише шляхами і засобами, яких уживали досі.

Цілком інакше виглядає справа з іншою допомогою, яку переводять у Женеві спеціяльно для еміграції в Чехословаччині. Займається нею „Міжнародній Центр взаємної допомоги в Словаччині", що міститься у Палаті Вільсона, яка колись була осідком Ліги Націй, а тепер дає приміщення ріжним інтернаціональним організаціям. На чолі цієї допомогової установи стоїть професор Віктор Мартен, між віцепрезидентами находиться й керманич Офісу Нансена Міхаель Гансон, між членами бачимо й імя проф. А. Келера, кількох інших відомих швайцарських громадян, кількох англійців та американців і т. і. „Центр" цей поставив собі такі завдання: збирати фонди, присилані з ріжних країв, та пересилати їх до ЧСР в міру вимог чехословацьких органів, яким офіціяльно доручать розпоряджатись допомогами у користь втікачів та якими є: уряд, чехословацький Червоний Хрест і приватні організації краю; інформувати громадянство про становище в ЧСР та зріст потреб втікачів, яких число сягає тепер до 250.000; посередничити всіми можливими способами поміж особами та групами, що хотілиб подати спеціяльну поміч тим втікачам та дотичним організаціям у Чехословаччині. Датки треба пересилати на „Сосіете де Банк-Суіс" в Женеві, почтовий чек ч. 1.172.

В закидку, розісланім до представників чужинецької преси в Женеві, який дістав і кореспондент „Діла", висловлюється між іншим острах, що число втікачів у найближчих двох-трьох місяцях може дійти до 500.000 (це число безумовно перебільшене) та звертається увагу також і на те, що чехословацький уряд давав з власної волі допомогу девяти тисячам жертв російської революції 1917 р., чого він далі не зможе робити. Далі говориться тут, що чехословацький уряд зорганізував Національний

Подяка.

Високоповажаному Панові Докторові МИХАЙЛО[…] ЛОГАЗІ (Клепарів) висловлюємо найсердечнішу подя[…]ку за дбалу і при цьому цілком безкорисну опіку і л[…]кування нашої доньки Галини підчас її дуже тяжкої і довготривалої хороби.

Любов і Федір Дуда.

Комітет, який має провадити цілу справу допомоги втікачам та складається з представників фінансових кол і інтеліґенції, що заслуговують на довіря. У його рямках працює комісія, складена за почином Червоного Хреста, яка складається з представників усіх приват[…]них організацій та займається справедливим розподілом допомог грошевих і засобами [по]живи та тимчасовими притулками, що має особливе значіння в часі зими. Підкреслюється нарешті, що „Центр" не має абсолютно ніяких політичних, релігійних чи якихось інших не[…]харитативних тенденцій. Це підкреслення має вагу з того погляду, що в Женеві істнує досить „інтернаціональних" організацій, які московські агенти спромоглися надуживати для своїх власних цілей.

Сподіваємося, що українські еміґранти у Чехословаччині поінформовані вже про цю нову допомогову акцію, яка і для них може бути корисна, та що українські організації у Празі заступлені належно в комісії, що займається розподілом допомог. Як відомо, послі[…], на жаль, не належить до прикмет української влачі і тому треба в цьому випадку це пригадати. Варта звернути увагу також і на те, що коли чехословацький уряд, як згадано вище, має зверхній нагляд над цілою справою, то може мати поважний вплив на неї і уряд Карпатської України, що має своє заступництво у центральнім уряді. Коли поважні грошеві засоби будуть іти з Женеви до Праги, то це буде очевидна річ відома, але і в засаді не можуть нехтувати українські чинники найменшими можливостями, щоб тільки влекшити долю українців на чужині, тих, що перебувають у Празі і тих, що напливають до Хусту.

М. Данько.

По широкому світі

В Китаю виконали атентат на надпосл[…]ка Шангаю, який вийшов ціло. Японський [...]ліцай важко ранений.

Американська делеґація на панамерик[анську] конференцію відплила з Ню Йорку до Ліми [під] проводом держ. секретаря Туса.

Грецький міністр освіти подався до [ди]місії. Його ресорт хвилево перейняв прем. [Ме]таксас.

Британський міністр війни заявив, що [Ан]глія видає щоденно по міліонові фунтів [на] зброєння.

Південно - африканський міністр обо[рони] Піров приїде до Брюсселі на переговори [у спра]ві летунської комунікації між Півд. Афр[икою] та бельгійським Конґом.

У Німеччині всім жидам відберуть [...] карти.

З Палестини втікло до Сирії та Л[...] 25.000 осіб.

Данціґ має 251.000 населення, себто [...] 45.000 менше ніж минулого року; на це вп[лив] головно виїзд жидів.

„Польське православія“ та його перші кроки.

I

Досі було для всіх якби аксіомою, що православія — це релігія виключно „кресових“ національних меншин та що поляк і православія — це поняття, які взаємно себе виключають: поляк, мовляв, не міг і не може бути православним.

Аж ось сталося неабияке „відкриття“: „знайдено“ цілі групи „православних поляків“, знайдено окреме **польське православія** й то дуже старе.

В нових умовинах це відкопане зпід намулу віків „польське православія“ міцно спинається на ноги й робить уже перші кроки... в Городні. (Гродні).

Чому аж там?

Очевидно, є на це поважні причини. В Городні резидує „русскій правлячий“ епископ Сава, там віднайшлися споконвічні православні поляки, звідти має промінювати польське православія...

І справді, в Городні з цією місійною метою повстав „Православни Інститут Науково-Видавнічи“. Сталося це дуже просто. Митрополит Діонисій дав своє благословення. Уложили статут. Білостоцький воєвідський уряд, на підставі закону про товариства, зареєстрував Інститут як правну особу. Тоді 26. X. ц. р. Св. Синод затвердив статут та дав свою згоду на іменування директором Інституту о. Леоніда Касперського. Інститут має видавати релігійно-богословські твори, підручники для науки релігії, молитовники, ікони й т. ін. В найближчому часі накладом цього Інституту має вийти „Календаж православни“ на 1939 рок“.

Щоб читачі повніше зазнайомилися чим стає Городно в житті православної церкви та з діланням, заданнями та шляхами польського православія, якого осередком стає Городно, віддаємо голос першому виданню згаданого Інституту під назвою „Глос Православія“.*)

II.

„Глос Православія“ — це великого розміру зшиток в обємі 16 стор. Зверхній вигляд — урядовий — над наголовком державний герб. Папір добрий, ілюстрації гарні, черенки нові — словом, варшавська робота.

Вже з наголовків статтей бачите, що це голос власне „польського православія“ чи пак православних поляків. Мимохіть кидаєте зором на прізвище редактора та співробітників. Цікаво! Редактор: Димітр Курилло. Чи це не українець-емігрант Дмитро Курилло, б. редактор штундистських видань „Компаса“? А автори? Антоні Богуславскі. Може це студент українець із наддніпрянців? Перекидаєте картку — знову Антоні Богуславскі, другу — Димітр Курилло, третю — Адам Ковальскі (теж ніби знайомий); далі знову Д. Курилло та врешті статті без підписів (очевидно повторень булоб забагато або краще бути обережним...).

Зрозуміла річ, що найбільше цікавитеся столицею польського православного руху й починаєте читати одноднівку від статті п. Дмітра Курилла: „Поляци православні на Гродзеншизне“:

„Od tego czasu (як Мешко II. з наказу цісаря змінив східній обряд у Польщі на латинський) prawosławie ustępuje miejsce katolicyzmowi. Ostatecznie jednak nie było wykorzenione nigdy(!) Pozostało ono na kresach Polski, zwłaszcza w pasie granicznym polsko-ruskim“(?!)...

„Drugie dwudziestopięciolecie XVI wieku to epoka największego rozkwitu Polskiego Kościoła Prawosławnego (!) i polskiej kultury prawosławnej (!!). Były to czasy Piotra Mohiły oraz stworzonej przez niego sławnej Akademii Kijowsko-Mohilańskiej, która swą polską (!!) kulturą oraz działalnością naukowo-teologiczną promieniowała na cały wschód, budząc tam podziw i szacunek dla praw. polskiej nauki i kultury (!!).“

Питаєтесь: що це — неуцтво чи гарячкове маячення п. Дмітра Курилла? Ні, це річ значно простіша. Прочитайте далі й все зрозумієте.

„Nadeszła klęska rozbioru... ludność prawosławna doznała na sobie ucisku brutalnej ręki najeźdźcy moskiewskiego... postanowił sobie wykorzenić z polskiej ludności prawosławnej (?!) jej świadomość należenia do rodziny polskiej. Lecz nie zdołał tego uczynić.“

---

*) „Głos Prawosławia“. Jednodniówka w dwudziestą rocznicę Rzeczypospolitej Polskiej. Grodno, 11. listopada 1938 roku. Druk. „Zgoda“ — Warszawa.

Далі Д. Курилло оповідає, як це городненські „поляки православного ісповідання“ заклали в 1937 р. товариство під назвою: „Дом полякув визнання православнего ім. круля Стефана Баторего в Гродне“, яке має завдання: обєднати всіх православних поляків“ (!) Городенщини й нараховує вже понад 1.000 членів. Але найголовнішою метою т-ва є: виробити в цих поляках „свядомосць народовон“...

Щоб осягнути цю мету в Городні, „завдяки зичливости до справи Й. Е. епископа Сави, адміністраційної влади, самоуправи й війська, на початку 1938 р., повстала „Світлиця т-ва поляків православного ісповідання“. Тепер уже „кожний православний, що думає й відчуває по польськи, може знайтися в близькому середовищі“. Але й цього мало. Православні церкви не могли задоволити цих „православних поляків“. І ось 3. V. ц. р. на площі, пожертвованій міським урядом, урочисто заложено нову, чисто польську православну церкву небаченої ще архітектури, з решіткою замість іконостаса всередині.

Ясна річ, що і священником цієї нової „польської православної церкви“ буде особа польської національности. Можливо, що ця польська церква в Городні буде й під зверхністю православного епископа польського походження.

Румунський патріярх Мирон на привітання городенських „православних поляків“ сказав, що **„хоч сьогодні ще число православних поляків може й невеличке, то всеж, згідно зі словами св. Письма, з цього зерна зродиться плід, який змінить польську культуру в православній церкві“.**

Отже виходить, що число цих городненських православних поляків справді невеличке (якщо вони взагалі є), що треба його збільшувати, а для цього треба когось „обєднувати“, когось „освідомлювати“

III.

Городненські православні діячі, ставши на шлях служби „православним польського походження“, ясна річ, мусять передовсім переконати світ, що „православні поляки“ таки існують на землі. „Глос Православія“ робить це дуже просто, хоч і не зовсім оригінально, а саме у статті: „Лічба і розмещене полякув православних в Польсце“.

Для ілюстрації того, як анонімовий автор відкрив у Польщі православних поляків, подаємо його маніпуляції з числами перепису 1931. р. в білостоцькому воєвідстві: Зголосилося 1.182.300 поляків, а римо-кат. усього 1.114.100, отже за поляків подалося 88.200 осіб не римо-католицького ісповідання. Відрахувавши з цього числа 2.500 жидів і 6.500 евангеликів (мабуть німців), які подалися за поляків, автор робить висновок, що решта 59.200 це поляки-православні. Чи не оригінальна льогіка? Як жиди подаються за поляків, то залишаються жидами,

німці — німцями (говориться, що вони лише подалися за поляків), але 59.200 інших осіб (категорично можна твердити: українців, білорусів, росіян), що з тих самих, як і німці та жиди, міркувань (може й страха ради), подалися за поляків, автор якстій проголошує православними поляками, бо... так треба. 59.200 цих осіб — це не духи, і за 20 років хтось напевне побачив би та почув би їх. Зрештою, ми знаємо, що були „помилки“: вписували не ту національність, яку населення подавало.

Подібним способом „Глос Православія“ відкриває на Холмщині й Підляшші православних поляків майже вдвоє тільки:

„Konstatujemy, że w woj. Lubelskim w r. 1931 było 139.700 Polaków — prawosławnych, co stanowi 66.4% ogółu ludności prawosławnej tego województwa“ — проголошує автор

В поліському воєвідстві „Гл. Правосл.“ відкрив 38.100 православних поляків і в волинському — 10.000.

Разом на українських етнографічних теренах наші землячки з „Глосу Православія“ добули, як зпід землі, разом з природним приростом населення, коло 250 тисяч, а всього в Польщі — 547.800 православних поляків, які... ніяк не погоджуються ні з переписом 1931. р., ні з їхніми сьогоднішніми опікунами зпід „Глосу Православія“.

Але, розуміється, опікунам і батькам краще відомо, що „є на потребу“ їхнім діточкам та вихованцям, ніж якимсь сірим масам, хочби вони мали й свою окрему думку.

„Інститутові“ в Городні, „Глосові Православія“ та зокрема його редакторові — нашому землячкові та його співробітникам особливо добре відомо, чого потребують винайдені православні поляки і взагалі православні в Польщі, особливо щодо викладової мови релігії.

І ось знову якийсь анонімовий автор у статті: „Єнзик викладови релігії православней в школах“, очевидно, згідно з відповідними директивами, каже (подаємо в перекладі):

„Майбутнє й експанзія Православної Церкви (вже цілої Церкви, а не лише польського православія) буде залежати не тільки від духового розвитку її членів, але й від ступня співжиття з польською державою, культурою і традицією. Звідси випливає дуже важна проблема: виховання польської молоді (отих новovідкритих православних поляків. — Авт.)... Треба запевнити відповідні умовини діяння польських культурних чинників, **бо польська культура буде конкретним засобом, що буде лучити розпорошені православні маси для єдности православної церкви.** Польська православна церква, якщо хоче зберегти єдність, **не повинна йти по блудних шляхах обласного** партикуляризму (не задовольняти національних потреб українців, білорусів і т. д. — Авт.), **особливо в ділянці освіти й виховання майбутніх поколінь.“**

А звідси „Гл. Правосл.“ устами анонімового автора робить такі цікаві висновки:

„Językiem oświaty prawosławnej stać się **musi** (!) tylko język polski, jako jedyny czynnik, gwarantujacy jedność kościoła. Językiem wykładania religii prawosławnej w szkołach na całym terenie Rzeczypospolitej Polskiej, bez względu na jej obszary regionalne, powinien być język polski... zjednoczy (to) wszystkich i co najgłówniejsze przyczyni się do wzmocnienia kultury polskiej wśród młodzieży.“

IV.

Хіба треба коментарів? Адже цілі польського православія, його „Інституту“ в Городні, світлиці, „Глосу Православія“, „Календажа на 1939. рок“ і т. д. — розкриті цілковито ясно.

Кожному, хто хоч поверховно знає історію Польщі, відомо, що після Мешка II. ніяких поляків православних ніколи ніде не було й бути не могло. Ціла історія східніх земель — це безперервні сутички з православними (українцями, литовцями й білорусами), які витворили органічну, непереможну нехіть, навіть відразу до всього православного. Польська католицька письменниця Софія Коссак у своєму викладі

на IV. Катол. Студії щиро признался, що в ній „інстинктовно зроджувалося неприємне почуття при самій думці про православія, церкву й попів". І це зовсім природно. Ще більше — православного поляка в історичній Польщі вважали би за зрадника і шпигуна. Отже православних поляків не було, бо, як ми сказали, не могло бути. Всі ті, яких „Гл. Правосл." на підставі перепису з 1931. р. називає православними — поляками, нащадки українців або білорусів, які подають себе іноді за поляків з тих самих практичних міркувань, з яких називають себе іноді поляками жиди, німці й інші.

Якби десь була хоч жмінка польських православних, то напевно вони самі вже давно виступилиб на арену життя й не приходилосяб „русскім" єпископам та священникам творити для них польське православіє, а нашим землячкам українцям-емігрантам писати для них статті, редагувати „Гл. Прав.", видавати „календаже" і т. д. А кажучи просто: вербувати серед українців і білорусів членів нового польського православія, цілі якого для всіх цілком очевидні.

Багато всяких річей з ділянок національного питання і православія ми читали в ріжних бруковцях. Читали ми писання Ґертиха, Ст. Ґрабського, Полгорського й т. д., але все те можна вважати, в порівнанні з тим, що пишуть наші землячки в „Гл. Прав.", роботою чистою, лицарською. Від писань наших землячків повіває „букетом", якого хіба не знесе ніодин здоровий людський ніс.

Наприкінці треба признати нашим деяким „русскім" православним владикам і нижчим духовникам неабияку дипльоматичну здібність: чого вони не роблять у церкві, щоб не допустити до „обласного партикуляризму", себто до задоволення національних потреб українців і білорусів та збереження їх для матушки Россії. Бо — добре вони знають, що все, що вони роблять не „зєднує", а ще більше розєднує й морально озброює. Ловко!

Ego.

Ставка на інтеліґенцію.

Ще так недавно все населення в СССР поділялося на робітників, селян і „інших". Робітники від варстату це була, так би мовити, сіль землі, головна надія й підпора соціялістичної держави, головні кадри й резерви комуністичної партії. Їх приймали до партії багато лекше, ніж когонебудь й усю увагу комуністичної партії звернули саме на робітників.

Селянство особливим довірям партії ніколи не користувалося, ну а що до „інших", то це завжди були справжні партії і попасти такому „іншому" до партії було майже неможливо.

Роки йшли і чим далі тим більше переконувалася партійна верхівка по своїх кремлівських кабінетах, що для істнування робітничо-селянської держави замало самих робітників від варстату, хай найвідданіших, хай найробітливіших, замало самих рук, треба трохи і мозку!

Зроблено спробу використовувати для державної роботи в усіх її галузях крім партійних большевиків (в більшости робітників від варстату) і „позапартійних большевиків" (в більшости представників інтеліґенції). Почали йти спроби, що їх ще кілька років тому булиб уважали за найбільш контрреволюційну поведінку: робітників від варстату перетворювати, перероблювати на „інших", на інтеліґентів. Самого Стаханова забрали з виробництва, його записали до промислової академії, щоб в такий спосіб по її закінченні він став інжиніром, урядовцем, інтеліґентом, „іншим". Швидко і цей вислів щез із совітського лексикону! Теж саме зробили зі „стаханівкою бурякових плянтацій України" Марією Демченківною, яка вступила до сільсько-господарського інституту, і так далі, і так далі.

Не виключено, очевидно, що водночас в такий спосіб партійна верхівка хоче зберегти ці імена для прикладів, для цитат тощо. Бо залишаючись на своїй попередній роботі вони не моглиб довго утриматися на своїх стаханівських височинах, в ореолі стаханівської слави, а так цю саму стаханівську славу до деякої міри законсервували.

Зникли помалу й усякі давні перешкоди для вступу інтеліґенції до партії, навпаки, на таких кандидатів почали дивитися як на дуже бажаних. Але в самій партії, по всіх партійних осередках головну увагу звертали на робітників, до яких мусіли пристосовуватись і партійці інтеліґенти. Партія взагалі мусіла бути „зробітниченою".

І раптом цілком нове відкриття з висоти червоно-зоряного Кремля! Найважніша хиба партійних організацій це (чуємо) їхня дотеперішня погорда для совітської інтеліґенції. Вчорашній зневажливо-зарозумілий підхід до партійного і непартійного інтеліґента, як до людини другого сорта, це в нинішній термінольогії дике, антиленінське хуліганство, небезпечне для совітської держави.

Чому? А тому, що совітська інтеліґенція, партійна й безпартійна, позбавлена політичної роботи, залишена поза політичним впливом партії, політично „звихнулася", „заплуталася" і стала „здобичю чужоземних розвідок та їхньої буржуазно-націоналістичної аґентури". Так бодай компетентно свідчить постанова ЦК ВКП з 14. листопада ц. р. п. н. „Про постанову партійної пропаганди".

Що-ж треба робити, щоб урятувати ситуацію?

„Необхідно виховати совітську інтеліґенцію в дусі марксизму-ленінізму. „Короткий курс історії ВКП(б)" має стати засобом такого виховання совітської інтеліґенції. І навіть поручають совітській інтеліґенції вивчити цей курс шляхом індивідуальної лектури; навіть оголошено за „шкідливий забобон" колективне (до чого ми справді дожили!) вивчання марксизму і ленінізму. Навіть зазначено, що чейже не так трудно, щоб повністю оволодіти наукою марксизму-ленінізму...

Отже всі совітські інтеліґенти, партійні й непартійні починають вчитися „Короткого курсу", вивчують його та стають надійними недоступними для всякої буржуазно-націоналістичної зарази, політично розвиненими і політично певними, стовідсотково відданими соціялістичній батьківщині, партії й Вождові, працівниками, урядовцями, державними діячами!

І жити стане краще, веселіше, бодай для кабінетів Кремлівських палат, для політбюра, оргбюра, самого ЦК всесоюзної партії.

Але чи так воно дійсно є? Чи справді такі надійні ці рецепти? Чи справді така „зліквідована" ця буржуазно націоналістична зараза? Чи не є совітська інтеліґенція вже чимось цілком іншим ніж скажім фізичне робітництво? Чи не виринають у неї часом деякі сумніви? Чи дійсно має вона сліпу віру у правдивість усього, що лунає з кремлівського Синаю?!

Візьмім інтеліґенцію совітської України, українців з походження, ну скажім якогось тридцятьвісімнадцятилітнього віку.

І ось такий інтеліґент бере „Короткий курс історії ВКП(б)" і починає його читати навіть з найкращими намірами, з переконанням, що там він знайде все авторитетне, все потрібне, все вже розяснене. Якраз минає тепер 20 років з часу повстання на Україні проти Скоропадського і ґазети не тільки українські, а головно московські нагадують про це. Інтеліґент сам дещо памятає з тих часів, але в „Короткому курсі" він читає надруковане чорним по білому, що це петлюрівці вигнали Скоропадського, що совітське військо вже після нього вступило на Україну, розпочинаючи боротьбу з петлюрівцями. Значить, не все правда в тому „Курсі", значить там спрепарований навмисно фальш!

Закидається у тому „Курсі" Центральній Раді, що вона привела з собою на Україну німецьке військо, обіцявши німцям за договорок величезну данину від українського народу і разом з тим там зазначено, що представники совітської України погоджувались на ті самі умовини, на той сам договір з німцями, тільки ці останні їм в цьому відмовили. Значить, большевики теж годилися на „визиск" українського народу?! Всі московські ґазети переповнені тепер споминами про період Скоропадського, стараючися скинути до деякої міри вину за тодішній режім на німців та цими споминами налякати українське населення перед німцями, перед можливими німецько-совітськими сутичками, переконати українське населення, що німці — це найгрізніший ворог українців. Очевидно, важко нам тут сьогодні впевняти, що така московська пропаганда не находить ніякої віри в інтеліґенції, яка всетаки тямить ще часи зперед 20-ти літ та яка виховалася за часів Скрипниківщини. А всеж можна припускати, що та інтеліґенція мусілаб бути хіба цілком бездумчива, анальфабетична й безкритична, колиб не прийшов їй до голови запит: чому-то Москва акуратно тепер уживає стільки зусиль, щоб викликати в українському народі почування страху і ненависти до німців? Адже ще розмірно недавно, коли діяв рапальський союз, москалі зовсім німців не лаяли! Те саме торкається большевицького представлювання націонал-соціялізму, як найзапеклішого ворога соціялізму та демократії. Але чейже чи не сам московський уряд знищив усякі розуміння демократизму?!

І чи нпр. не називав себе Володимир Сосюра 1932 року, коли він був ще „безшабашним Володькою", чи не називав він себе „червоним фашистом?" А Скрипник, старий большевик і приятель Леніна, чи не писав про „національний большевизм"?!

Тямлять на Україні і Скрипника і масовий наплив та працю німецьких інжинірів, на яких тоді ніхто нікого не цькував, і хоч читають тільки большевицьку пресу, проте схоплюють із хвиль етеру вістки з европейського заходу та — палко виловлюють усе, що торкається Карпатської України.

Національна інтеліґенція завжди в масі залишиться вірною своїй нації, виявляючи ріжно може тільки у формах дотримання цієї вірности. Перевиховати її, умертвити в ній це національне почуття мабуть неможливо, бодай досі способу на це ще не винайшли. І напевне не є таким способом вивчення „Короткого Курсу історії ВКП(б)" для української совітської інтеліґенції. Свою ставку на українську совітську інтеліґенцію Москва мусить програти, бо шляхи України і Московщини цілком інші.

Гл. Л.

Найбільший скарб Карпатської України.

СТАН ЛІСІВ НА ПІВДЕННИХ УЗБІЧЧАХ КАРПАТ.

Дехто, кому на ц...му залежить, пише та поширює думку, що Карпатська Україна нежиттєздатна. Тому хочу на підставі даних чехословацького статистичного уряду подати деякі цікаві числа про стан лісів, які творять чи не найголовнішу господарську підставу тієї держави.

Згідно з відомостями, поданими в 1937 р., ліси у Карпатській Україні займали в 1934. р. 589.637 гектарів. Беручи під увагу загальну поверхню держави, себто 12.617 квадратових кільометрів, 46,7 прц. тієї поверхні — це була лісова площа, відсоток якої в Европі перевищають лише Фінляндія і Швеція. При загальному числі населення 725.357, на одного мешканця припадало 0,81 гектарів лісової площі. Тимсамим Карпатська Україна належить до деревовивозових країн.

На один гектар припадає 166 куб. метрів дерева на пні. Хочу підкреслити надзвичайно високий стан поростів у віці понад 100 літ, що вказує на величезний запас дерева спілого до зрубу, але заразом вкаує на те, що є малоприступні і маловикористовувані праліси з переспілим лісом.

Переважають листяні ліси, головно букові, славні зі своєї краси і здорового матеріялу. У малодоступних букових пралісах нерідко можна надибати прегарні, рівні буки, 30 метрів високі, з проміром одного метра. Ці букові компактні ліси доходять до поважних вершин, де звичайно ростуть лише шпилькові породи. Це, дуже цікаве явище вказує на лагідний клімат. Є також і шпилькові праліси, головно в околицях Білої і Чорної Тиси, де смереки, знані зі своєї знаменитої якости доходять до 50 метрів висоти.

Хочу звернути увагу на те, що згідно зі статистичними даними природний річний приріст лісу на Карпатській Україні обчислюють на 3,5 куб. метрів на гектар. В той спосіб природний приріст на продуктивній площі рівнявся би більш-менш вирубові.

Через віденську ампутацію Карпатська Україна стратила коло 6—9 прц. своїх лісів, головно дубових, що творили найкращий запас у цілій чехословацькій республиці. Але не вважаючи на ці втрати, ліси, що залишаються у Карпатській Україні, будуть, з уваги на їх богацтва, творити завсіди здорову економічну базу державної господарки. Вже самі державні ліси представляють великий маєток, що дає можливість доброї пляновоі господарки.

Безперечно будуть тут великі труднощі внаслідок утрати комунікаційних засобів і недоступности лісів, але при теперішній ревальоризації дерева в цілому світі, внаслідок щораз більшого запотребування дерева, головно для продукції паперу, ліси Карпатської України можуть, при раціональній господарці, дати такі прибутки, що покриють не лише ... інвестиції, які треба буде перевести особливо для будови нових доріг, але дадуть змогу створити на місці великий деревообрібний промисл, що стане джерелом праці для багатьох робітників.

У цій короткій статті я хотів вказати лише на богацтво дерева, богацтво, яке не в малій мірі припало до смаку південному сусідові, бо у нього голод на ліс — не торкаючись інших, з лісом тісно звязаних богацтв, яких є подостатком у Карпатській Україні.

Н. С. С.

Лічниці в Карпатській Україні

В останніх днях відвідали ріжні місцевости Карпатської України референти ресорту здоровля при міністерстві здоровля **д-р Гончаренко** і санітарний референт при краєвім уряді **д-р Мандзюк**, які на місцях обзнайомились із санітарним станом країни та винайшли приміщення для лічниць, які в найближчому часі розпічнуть свою працю.

Лічниці будуть відкриті: у Вел. Березному, у Воловім, у Дубовім та в Рахові. Таким робом ціла держава буде покрита мережею менших лічниць, які разом зі своїми централями (Хуст, Севлюш, Берегвар та Солотвинські Копальні) подбають про те, щоб населення мало забезпечену скору й добру лікарську поміч.

Альногоолізм стелить ліжко сухотам.

Поборювання неписьменности.

(Дискусійна стаття).

Зовсім годимось зі словами п. Андрія Качора, поміщеними в його статті в 254 ч. „Діла" п. н. „Зачинаймо працю від основ", що поборювання неписьменности серед українського населення є ще й тепер одним з дуже пекучих завдань українських освітніх установ.

Вели й у нас цю боротьбу вже давніше і „Буквар для неграмотних" О. Солтиса розходився масово по наших селах і містах у кількох виданнях, а послугувалися ним провідники т. зв. курсів для неграмотних як також і самі неграмотні. Такі курси переводили по селах головно читальні „Просвіти" а по містах кружки Українського Товариства Педагогічного. Завдяки цим курсам навчилися тоді читати, писати і рахувати тисячі українського населення.

Шкода тільки, що успіхів тієї праці ніде не записано; находяться мабуть вони в архівах матірного Товариства „Просвіта", а бодай там повинні находитися при річних звітах філій і читалень „Просвіти".

При кінці минулого року появився заклик українських центральних освітньо-культурних установ знову до боротьби з неписьменністю. Практичне і технічне переведення цієї справи поручили ці установи Товариству „Просвіта", зрештою може і слушно, бо „Просвіта" є нашою найстаршою установою, має готовий організаційний апарат, свої філії і читальні та свої видавництва, працює між дорослими, між якими саме є найбільше неписьменних і вкінці має статутовий обовязок ширити освіту. Адже поборювати неписьменність — це чейже найкраще виконання цього обовязку.

На жаль минулого року ця акція не могла принести бажаних успіхів, бо відозва появилася досить пізно в зимі, а заки вона дійшла через філії до читалень, прийшла весна і праця мусіла перерватись або й не могла початись. Одиноким успіхом тієї акції є поява книжки „До сонця", яку видало Товариство „Просвіта". Ця книжка, призначена до науки неписьменних, не вважаючи на спізнену пору, розійшлася у великому числі, а це свідчить, що наш нарід змагає до освіти.

Тому то й добре, що саме тепер появилася стаття п. Качора, щоб цю справу пригадати і взятися на цім полі до пильної праці. Але це праця нелегка і не так легко можна її виконати, як це видається на перший погляд.

Передусім треба конче числитися з обовязуючими державними законами і розпорядками влади, щоби нікого не наражувати на можливі слідства, репресії то бодай прикру тиганину. Ці закони і розпорядки треба конче знати і до них пристосуватися, ба, навіть подати до відома інтересованим установам і особам. Кожна установа може працювати тільки між своїми членами і для своїх членів. Праця для нечленів мусить бути зголошена адміністраційній владі і вимагає дозволу цієї влади. Тому треба наперед постаратися, щоби неписьменні, що хотять користати з науки в даній установі, стали дійсними членами тієї установи. Хто працював на селі, знає, що це нелегке завдання.

Дальша трудність — це добір учителя або вчительки. Певне, що до такої науки годиться найкраще фаховий учитель. На жаль, є тепер по наших селах дуже мале число учителів-українців, навіть нема емеритів, бо вони переносяться до міст і тому мусять взятися за цю працю інші місцеві інтеліґенти, а навіть освічені селяни. Хтоб не піднявся цього обовязку, мусів би його виповнити в цілости, з повною самопосвятою, не зражуючись ніякими труднощами. Головна річ приходити точно в означеній порі на лекції.

Вкінці треба рахуватися з учениками. Підчас науки мусить бути кімната зачинена для всіх посторонніх людей. У кімнаті можуть бути тільки ученики і учитель.

Коли наука має відбуватися гуртками, треба добирати гуртки невеликі, зложені з осіб того самого пола, і по змозі бодай приблизно того самого віку, бо тоді вони ліпше себе взаємно розуміють і менше одні других стидаються.

Щойно поборовши всі ті перешкоди, може установа зорґанізувати науку для неписьменних.

Далеко лекше зорґанізувати науку приватній особі у себе дома. Оскільки наука відбувається для менше як 9 осіб, відпадають всі законні формальности, відпадає потреба більшої кімнати та й наука є значно успішніша.

Та найкраща є наука тоді, коли один учитель учить одну особу. Але тоді требаб стільки учителів, скільки є неписьменних.

А проте, хочби як великі перешкоди треба побороти — треба нам усім взятися за це діло не тільки тому, щоб зліквідувати неписьменність, не тільки тому, щоб усіх неписьменних навчити грамоти, але також тому, щоб їх до себе духово наблизити і виховати на свідомих громадян, які знали би, хто вони і до чого мають змагати.

Львів, 22. XI. 1938.

Іван Боднар.

В. ШАНОВНИХ АВТОРІВ І ДОПИСУВАЧІВ просимо завжди памятати, що рукописи треба писати тільки на одній сторінці, читко й виразно, залишати між рядками відступ (т. зв інтерлінію) і вживати паперу, на якому чорнило не заливає. Рукописи, що не відповідають цим вимогам, Редакція може використати тільки з трудом.

З польської преси.

„Робиться щораз сумніше і щораз сіріше".

П. Люп у виленському „Слові" (ч. 325 з 25-го листопада ц. р.) у статті п. н. „Декретове правління" пише про останні декрети президента держави, якими вирішено декілька важних справ, між іншим справу пресового закону.

„Наше громадянство зі справжнім здивуванням приглядається ожевленій декретовій діяльности уряду. Саме здивуванню і заскоченню треба приписати, що реакція опінії така слаба.

„Стаття 55 конституції, що передбачує видавання декретів у періоді розвязання палат, найвиразніше каже, що послугуватися ними можна зовсім виїмково; інтенцією конституційного закону було не залишати держави у примусовому становищі, якби треба було якихсь непередбачених і негайних розпорядків, а відкладення їх на 3 місяці (виборчий час) могло би загрожувати поважною небезпекою".

Автор статті стверджує, що ані пресовий декрет ані „декрет про охорону держави", які вводять найбільші зміни у внутрішньому житті держави, не були ані негайні, ані невідкладні, щоб не можна було зачекати з ними на парляментарну сесію. Причиною появи пресового декрету є те, що премієр Складковський — як це він сам заявив — ще в 1927-ому році вніс був проект пресового закону і за три роки не міг його пропхати через парлямент. Але-ж — звертає увагу автор — у теперішньому соймі, у якому уряд має щонайменше 95 відсотків прихильників, не булоб важко перевести закон, який урядові подобалосяб. Тому не треба було хапатися аж за декрети. Дотого-ж автор нагадує, що маршал Пілсудський мав відразу до декретів та що „погляди і практика маршала Пілсудського є не тільки прецедентом, але й найавторитетнішим та найбільш міродайним коментарем конституції та її духа".

„Та байдуже про зміст заповіджених декретів. Найсуттєвіша є справа форми. Ми є тієї думки, що всякі повновласти і декретове законодавство приносить сумерк вже не парляментаризму, але загладу самої установи парляменту. А там, де парлямент не виконує навіть законодатної функції, там, ясна річ, ворота відкриті навстіж для тоталізму. Крім цього парляментарний шлях — здається нам — завжди дає більше ґарантії пошани прав людности ніж декретова дорога".

Коли дехто твердить — пише автор — що нема чого докоряти урядові за декрети, бо теперішній озонський сойм і так ухвалив би кожний закон у такій формі, в якій уряд його зголосив би, то все-ж

„справа має ще загальніше тло. Маршал залишив нам лад, який був чимсь посереднім між демократією і тотальною державою, чимсь оригінальним, самородним. Маршал перестерігав перед наслідуванням італійських та німецьких зразків. Це не для поляків, говорив. Але лад ніколи не є і не може бути мертвою буквою. Щодня треба вливати в нього новий зміст. Треба, щоби жив. Коли-ж щораз більше стає мертвим приписом, тоді ніщо дивного, що з одного боку є бажання копіювати тотальні зразки, з другого являється туга за поворотом до демократії. Є щораз менше людей, які пробують поважно ставитися до нашого ладу і до духа нашої конституції.

„Все це настроює дуже песимістично. Робиться щораз сумніше і щораз сіріше. Якось не можемо при іспиті виявити таланту, що вміємо управляти. Не любимо Озону. Але-ж якби він принайменше зумів використати свій виборчий успіх на те, щоб зазначити своє обличчя! Ні. Далі править міністерська бюрократія і далі огляди на „вигоду" виростають на дороговкази нашої державної рації".

Безнадією віє від тієї статті, безнадією, тим важче тим більше, що у статтях „Слова" звикли ми стрічатися часто з боевими настроями.

—o—

Перечин здав блискуче іспит.

Яке значіння для нашого державного життя має національна свідомість і здисциплінована орґанізація, кермована добрим та енерґійним проводом, показав наглядно Перечин у важких для Підкарпаття хвилинах. Найближчий до Ужгороду Перечин зрозумів умить, що і як має робити при евакуації Ужгороду. Перечинські провідники: староста Качала, секретар І. Леха і І. Романченко зорганізували з молоді роти для допомоги в евакуації державних і національно-культурних установ з Ужгороду. Завдяки цим ротам і підводам, які доставив Перечин, удалося вивести і зберегти для Підкарпаття велике і дуже цінне майно. М. і. перечинськими возами вивезено майно Головного Товариства „Просвіти"; перечинці допомогли вивезти ввесь науковий відділ ужгородської міської бібліотеки, майно „Краєвого Освітнього Союзу" й українську бібліотеку ужгородської державної ґімназії. Перечин з найбільшою гостинністю дав приміщення евакуованим установам та їхнє майно розділив по магазинах.

Перечин відразу подбав про лад і порядок у себе. Всяку ворожу агітацію спаралізовано енерґійно. Жандармерія разом з місцевими когутівлями виконує зразково охоронну службу. Перечин забезпечений харчами і всяким крамом. Населення готовиться з ентузіязмом до розбудови громади. Староста її запевняє, що до року громада подбає про будинки для державних і культурних установ, які матимуть там свій осідок. Перечин бажає задержати у себе державну ґімназію, яку він вивіз з Ужгороду. Проф. М. Панькевич докладає усіх зусиль, щоб навчання в ґімназії почалось якнайскорше.

(Нова Свобода)

КАРО 6

СИМПАТІЯ З ОГОЛОШЕННЯ

Вже всі інституції обійшов. І знову всюди те саме. Мужеські сили, ще й з докторатом зі строгої фільософії не були риночним товаром. Адже жінки працюють справніше, дешевше і так легко дадуть себе використовувати. Зовсім ясно розяснював йому це один з директорів наших інституцій. Мій пане: доктарат? Навіщо нам його! Брати сьогодні людину з докторатом на службу в якійсь торговельній чи промисловій інституції — зовсім незручно. Панночка-машиністка з торговельною працею виконає куди краще те завдання, яке ми вам моглиб доручити. Тай платню дістане втроє меншу. Цеж булаб загибіль для нашої інституції, якби ми дали Вам посаду. І так далі і так далі. Остаточно згодився на єдину можливу в ту пору пропозицію. Одержав від фірми „Елеґант" задурно комплет щіток і пасти під умовою, що стане біля Віденської каварні і чиститиме прохожим чоботи. На такому інтересі можна заробити навіть три і чотири золоті денно. Все одно: Посада мурована. Жінка не сміє більше йти до бюра. Коло третьої години сьогодня опинився близько жінчиного бюра. Спершу задумав заховатись в брамі сусідської камяниці і звідтіля слідити її. Та стояти в брамі було незручно, тому вийшов і став оглядати виставові вікна. Нетерпеливився, як юнак, що прийшов на першу рандку, але остаточно діждався своєї Галочки. Вона здалека пізнала його і стала весело вимахувати в його сторону парасолею.

— Ромку, Що сталось? Ти вже тут? Затужив за мною, правда? Но, а як там тобі сьогодні вдався обід? Що смачненького приладив для своєї пані уряднички?

— Не знаю, чому ти так розкидуєш словами і поглядами по всіх людях? Чим така врадувана? Отже, моя пані: н и н і о б і д у в н а с н е б у д е! Куховарка виповила службу і найшла собі іншу посаду. Від нині я перестаю працювати дома як дівчина до послуг, а від завтра високоповажана пані добродійка беруть тріпачку у руки і беруться до „жіночого питання", а я пан дому і ваш живитель іду до праці.

— Та невжеж, Ромку? Ах, яка я рада. Деж ти дістав посаду? у Василіянок, чи в Рідній Школі, бо чейже аж думати не хочеться, що Кураторія дала тобі посаду в державному ліцеї?

— Еґеж, в ліцеї. Я від завтра чищу чоботи біля Віденської каварні.

— Ха, ха, ха! Ромку, доктор фільософії чистить чоботи, ну і пожартував. Та ти мені скажи поправді: чого по мене вийшов аж сюди? Знаєш, може поїдемо трамваєм, щоб скоріш бути біля синця.

— Від нині з з а с а д и не їжджу трамваями. І яка наволоч не набирується у тих трамваях!

Роман заскреготів злісно зубами.

— Ромчику, чому ти такий лихий на трамвай і цілий світ? А що Славчик їв на обід? Чи може заснув тепер? Чи часто згадував мене? А як там Тобі вдався риж з яблуками? Правда — не святі горшки ліплять? Ти незадовго станеш першоклясним кухарем під моєю опікою.

— Жінко! Краще не мели непотрібно взагалі, а виясни мені, що має значити таке. І зі злістю підсунув їй під очі оголошення „Захопленого сусіда".

— Що таке? На вулиці читати газету? Хіба не час буде поглянути дома, як буде щось цікавого? Автім ти за мене постійно вичитуєш усе, будь ласка, зроби це й сьогодні.

— О, сьогодні, сьогодні! — сказав він з диявольською усмішкою — ти мабуть сама не хотілаб, щоб я з а т е б е ч и т а в. Диви, дивись, але зараз тут. Хочу бачити, чи дуже тішитимешся.

— Но, чейже не скажеш, що на наш льос упала одна з головних виграх або що вмер дядько в Америці і записав нам кілька тисяч долярів — бо хіба ці вістки моглиб мене так надзвичайно врадувати!

— Мені не до жартів. Бери зараз читай, чуєш?

— Що? Таке довге оголошення? Пані в брачковому капелюсі з білим перцем у брезовій нагортці, що і т. д. і т. д. ...Не находжу в цьому нічого цікавого.

— Ні? А хіба ти не приїхала тамтого тижня неділька з бюра трамваєм вимовляючись болем голови? А хіба те, що в тебе на голові: не брачковий капелюх з білим перцем? Га? Питаюся тебе, жінко, що ти зробила з моїм чесним прізвищем? То Тобі сміє перший ліпший видавати рандки і то за посередництвом газети.

— Алеж Ромку, я про ніщо не знаю. Хоч може справді. Я тоді саме їхала трамваєм. Клянусь тобі любовю до Славка, що я не помітила між моїми принагідними товаришами дороги ніодного „захопленого сусіда". Це напевне не на мою адресу (а в серці радісно щемить: — Це напевне для мене, тільки від кого — не знаю!).

— Я вимагаю від тебе востаннє, щоб ти покинула бюро, а дозволила мені заробляти хоч би чищенням чобіт на чесне утримання дому.

Решта дії відбувається у чотирьох стінах домашнього затишя. Виграє, як звичайно жінка, що не тільки дальше ходить до бюра, але тепер ще більше звертає увагу на свій зовнішній вигляд.

(Далі буде)

Дальші відгуки „Заяви“ з 20-го ц. м.

У „Новому Часі“ з 24. ц. м. поміщена така замітка:

ЩЕ ОДНО ВИЯСНЕННЯ В СПРАВІ ВІДОЗВИ (ЗАЯВИ).

У Львові кольпортують деякі люди поголоски, немов то УНДО відмовилося підписати відозву (заяву), поміщену в „Ділі“ ч. 258. з 20. листопада ц. р. Довідуємося, що ця поголоска зовсім неправдива, бо, як нас запевняє **секретаріят УНДО, до Президії Українського Національно-Демократичного Обєднання ніхто з ініціяторів відозви за підписами не звертався,** та що ініціятори відозви, які ввели, як відомо, в блуд наших церковних Єрархів щодо характеру підписів під цією відозвою навмисне і на основі заздалегідь придуманого пляну, УНДО поминули. Їм не йшло про зміст відозви та його силу, але про політичну диверзію проти Українського Національно-Демократичного Обєднання.

У звязку з цим дістаємо такі комунікати:

I.

Ми, підписані члени УНДО, відкидаємо з обуренням всякі спроби ослабити те, що ми одиноко хотіли своїми підписами під відомою „Заявою“ осягнути: причинитися до найбільш назверх одностайного виступу українського громадянства. — Стверджуємо, що приймаючи запрошення покласти свої підписи під тією заявою, ми не нарушили організаційного статуту партії УНДО, бо нам, як українським громадянам, ніхто і ніщо не може заборонити прилучуватися до таких загально-національних актів, які не мають партійно-політичного характеру. Рішуче відкидаємо підозріння, начеб то ми хотіли нашим виступом розіграти внутрішньо-партійну гру і втягнути в неї позапартійні церковні чинники. Відповідальність за витворення такого враження назверх скидаємо зі себе й обвинувачуємо у тому останнє „запевнення“ (чи „вияснення“) Ґенерального Секретаріяту УНДО, поміщене у „Новому Часі“ з 24. листопада ц. р. Твердження, що нам не йшло про зміст відозви та про його силу“, є політично таке невідповідальне, що не заслуговує на відповідь.

Врешті заявляємо, що й на будуче не заваґаємось дати своїх підписів під актами, які будуть виступати в обороні нації.

Д-р Дмитро Левицький, д-р Кость Левицький, д-р Іван Німчук.

II

У звязку з „виясненням“ ґенерального Секретаріяту УНДО, оголошеним у „Новому Часі“ з 24. XI. ц. р., заявляємо:

1) Ми справді не зверталися за підписами під відомою „заявою“ до Президії УНДО так само, як досі ми цього не робили від трьох років. Причини такого нашого становища мають загально-національний характер і вони всьому свідомому українському громадянству добре відомі і напевно зрозумілі.

2) Не зважаючи на те, наша заява не була ніякою „політичною диверзією“ ані „заздалегідь продуманим пляном „проти якоїсь української політичної ґрупи, отже також не проти УНДО. Підозріння, що в хвилинах виїмкових для нації ми хотілиб робити партійно-політичну розгривку, уважаємо негідним і відкидаємо його з обуренням.

3) Як виразники великої більшости зорґанізованих українських національних політичних сил ми вважали себе в праві звернутися за підписами в цій загально-національній справі також до українського Єпископату. Відкидаємо з обуренням видумку комунікату ґен. секретаріяту УНДО, що ми „ввели в блуд наших церковних Єрархів“ і клеймимо цю видумку як спробу втягнути у внутрішньо-партійну боротьбу і непотрібну прилюдну полеміку також український Єпископат.

4) Стверджуємо, що зі станиславівським Єп. Григорієм не можна було скомунікуватися через Його неприсутність в Єпархії.

5) Заявляємо, що з приводу самої нашої первісної „заяви“, підписаної спільно з Єпископатом, не будемо дальше вступати прилюдно в дискусію ані з проводом УНДО, ані з його пресою.

Львів, дня 24. XI. 1938 р.

ЗА ПІДПИСАНИХ ПІД „ЗАЯВОЮ“:
С. Герасимович, М. Рудницька,
д-р В. Старосольський, д-р М. Стахів.

Середні школи в Карпатській Україні.

Колишня берегівська українська ґімназія в шк. р. 1938-39 продовжує свою діяльність у **Білках.** Ґімназію веде проф. Е. Ревті.

Колишню ужгородську ґімназію цими днями отворять у **Перечині.** Директор В. Панькевич.

Клясична ґімназія оо. Василіян з Ужгороду перенеслася за дозволом нашого уряду до Вел. Бичкова. Вона має кляси I.—IV. для хлопців та I. клясу для дівчат. Наука починається 1. грудня ц. р.

Торговельна академія (тип нашої купецької ґімназії) з Мукачева перенеслася до **Рахова.**

Коедукаційна українська учительська семинарія з Мукачева перенеслася до **Севлюша** і наука в ній вже відбувається.

Колишня чеська учительська семинарія в Мукачеві буде свої кляси ліквідувати у **Волівці.** Нових учнів не приймає.

Господарська школа з Мукачева перенесла свій осідок до **Севлюша.** Ближчі інформації подає дирекція.

Хустська держ. ґімназія й горожанська школа почнуть свою діяльність з початком грудня ц. р.

Юрій Пазуханич назначений інспектором в Хусті замість **М. Ґулянича,** який добровільно відмовився від своєї функції, ставши посадником Хусту.

Віктор Курах, фах. учитель, назначений інспектором до Волового.

—o—

Князь Віндсору хоче вернутись до Анґлії,

щоб заняти якенебудь державне становище.

Як подає британійська і французька преса, прем. Чемберлен відвідав князя і княгиню Віндсор у Парижі та провів з ними пів години. Вони висловили бажання вернутись до Анґлії; кн. Віндсор навіть заявив, що бажав би заняти в Анґлії якийнебудь публичний уряд, бо дотеперішнє безділля йому надокучило.

Чемберлен радив йому не спішитися з поворотом та обіцяв негайно порушити цю справу.

Містерії довкола справи Данціґу.

Краківський „І. К. Ц.“ аперед кількох днів приніс цікаву інформацію: Комісаріят Ліґи Націй у Данціґу буде скасований і одночасно буде зревідований версайський договір у тих точках, що торкаються Данціґу. За інформаціями „І К. Ц.“ Данціґ мав би бути прилучений вже й формально до Німеччини, зліквідувавши себе як „вільне місто“ та як торговельний „вихід Польщі на море“.

На цю сензаційну вістку відгукнувся орґан данціґського сенату „Данціґер Форпостен“ заміткою, в якій є такі місця: „Повторення нами інформацій „ІКЦ“ та їх зміст не означає, що ми з нашого боку потверджуємо, **немов би ревізійна теза, пущена польською пресою в формі пробного бальону, була в тім виді** площиною польських розмов. На нашу думку інформації „ІКЦ“ мають завдання **підготовити польську опінію на те, що мусить прийти зміна політичного й господарського становища Данціґу на основі добровільної згоди між Берліном** та Варшавою. Цю зміну курсу в інформуванні польської опінії з точки погляду Данціґу можна тільки з признанням витати. Зрештою, думаємо, що наслідком уже доконаного уодностайнення Данціґу з райхом мусить колись відбутися поважна дискусія про засадничу ревізію данціґських відносин“.

Краківський „Дзєннік Народови“ **завважує** до цієї пресової дискусії: „Польського читача вражає, що польська суспільність **не була** інформована про якісь польсько-німецькі переговори. Впадає в очі тон, в якому гітлерівський щоденник пише про доконаний уже „анґляйх“ Данціґу з райхом. Вдаряє його заява про майбутню засадничу ревізію польсько-данціґських відносин. Нарешті вдаряє його неясність справи: чому, для якої мети та в якій справі Польща малаб пускати „пробний бальон“.

Якось так склалося, що у вчорашній польській пресі знову виринула справа Данціґу. В кількох чужинних щоденниках (прихильних мадярському ревізіонізмові) появилась інформація не то з Берліна, не то з Данціґу, що Німеччина, мовляв, радо признала6 Мадярщині Карпатську Україну, але не за дармо, тільки за... Данціґ.

Заґлоба зі своїми Нідерляндами утворив, здається, цілу політично-дипльоматичну школу. Польська преса, що цю вістку принесла, енерґійно її заперечує. Виринає питання: хто пускає ті „пробні бальони“, про які пише „Данціґер Форпостен“?

АНҐЛІЙСЬКА ПРЕСА ПРО КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ.

„Таймс“ у кореспонденції з Парижа заперечує поголоски, немов би Німеччина погодилася на польсько-мадярський спільний кордон за те, щ Данціґ прилучать до Німеччини.

Анґлійські часописи повні вісток про Карпатську Україну.

В ПОНЕДІЛОК РІБЕНТРОП ВИЇДЕ ДО ПАРИЖА.

Як подає Авас, мін. Рібентроп виїде 28. ц. м. до Парижа; по повороті зложить він звіт Гітлерові.

11 років у тюрмах і концентраційних таборах Совітів.

ІНТЕРВЮ З ПОЛІТИЧНИМ ВЯЗНЕМ, ЩО ВТІК З ЧЕРВОНОГО ПЕКЛА.

Варшава в листопаді.

Абдул Вагаб має виснажене лице фанатика і говорить тихим, але мішним голосом. В його чорних східних очах видно велику життєву втому, але крізь неї проблискує вогонь завзяття і мовчазної відданости великій справі. Абдул Вагаб почесний гість варш. клюбу „Прометей", що гуртує представників поневолених Москвою націй — це революціонер, член центрального комітету підпольної націоналістичної організації **Азербейджану „Мусават"**. За одинацять років вязнили його по всіх тюрмах і „концлягерах" Совітів за бунт проти Москви і врешті таки вдалося йому щасливо утікти через Персію і Туреччину до Европи.

Тому й не диво, що вислухавши його річевого, позбавленого сензаційного забарвлен[illegible] а проте небувалого своїм змістом викладу про ситуацію у СССР, ми рішили просити азербейджанського героя дати нам інтервю для „Діла". До нашої просьби прилучилося багатьох чужинецьких і закордонних журналістів. Абдул Вагаб згодився відповісти нам на наші питання і розказав підчас першої стрічі епізод своєї недолі на етапах тюрем, Чека, ГПУ і концентраційних таборів, на яких довелося йому нераз зустрічати також українських героїв-борців за волю, що тисячами гинуть за бунт проти комуни, за самостійність, за Україну.

•

— 27. квітня 1920 р. — починає своє оповідання п. Вагаб — упав незалежний Азербейджан. Наш нарід не мав сили стримати большевицьку навалу. Але вже на другий день, 28. квітня 1920 року повстала у Баку-столиці краю наша **підпольна організація „Мусаван"** (це арабське слово, означає рівність) що негайно приступила до акції, яку ми щасливо вели до 15. червня 1923. року, доконуючи саботажі й видаючи м. ін. газету „Істиклал" (Незалежність).

15. червня 1923. р. мене арештували разом з іншими членами центрального комітету партії у Баку і повели на допити до чека. Вислідили нас густою мережею шпигунів, яких у Совітах набирають при допомозі т. з. секретних оперативних квартир, себто конспірованих „приватних мешкань". Туди затягають навіть припадково зловлених людей, не кажучи вже про запідозрених у ворожости державі чи слабодухих. Чекісти, що там урядують — вимушують на тих жертвах послух своїм директивам під загрозою смерти. За послух — платить грішми, маслом чи мукою. У випадку спротиву піддають тортурам, спускають у півали, ставлять „под стенку" і вкінці знущаються над молодю морально.

Так „фабрикований" шпигун поневолі мусить приносити двічі на тиждень вістки і продає таким робом — це часте явище — навіть рідного брата. Особливо багато шпигунів насилають чекісти до тих організацій, що мають будь-який звязок зі закордоном. Ось вам приклад. Наш рух мав свою закордонну експозитуру м. і. у сусідській Персії, що уможливлювало нашим побратимам підпомагати нас друками та вістками. Большевики про це дізналися і подбали, щоб до мішаної совітсько-перської комісії ввійшли з їхнього боку самі агенти. На перському кордоні (мулган) появляється масово сарана, з якою перська влада не давала собі початково ради і тому заключила з Совітами конвенцію про взаємну допомогу, на підставі якої й створено згадану комісію. Не треба пояснювати, що комісарі большевики уважніше слідкували за мусаватистами ніж за природною пошестю сарани, вишукуючи ревних, конспірованих азербейджанських патріотів.

— А хто займає найвідповідальніші становища у комуністичній партії?

— Ті, що всюди: москалі і жиди, крім того у великому числі також вірмени. На підставі особистих досвідів можу сказати, що жиди ревно служать інтересам СССР, не так для самої ідеї, як на те, щоб там створити захист всесвітньої жидови, поборюваної на заході.

Нежидівське населення настроєне всюди проти жидів. Можна сміло сказати, що коли в СССР дійде до заверюхи — не стане там ні одного жида, всіх виріжуть в пень. З другого боку — влада постійно веде відповідну акцію і пропаганду проти антисемітизму... Але не відходім від теми.

Отже разом зі мною арештували 40 азербейджанських діячів. Усіх нас почали допитувати, бючи залізними прутами, опісля одинцем поспускали у смердючі підвали, які залівала холодна вода. Мене переслухував начальник Пірогов, що — як читаю тепер — став головним секретарем азербейджанської компартії. Цей пан знищив мені слух і тому сьогодні не дочуваю на праве вухо... Хто з нас не хотів нічого казати, чи був повстанцем — того катували до безтями, топтали ногами, оплюовували все, що нам дороге. Особливо жорстоко катують повстанців. Памятаю одного з них, курдамурського повстанця Ісабека, якого збили залізним прутом та цілого у крови посадили в бочку з соленою водою. Ісабек був кремезний мов тур, а після такої „купелі" зсох і негайно і вмер. Його труп валявся кілька днів на сходах.

Деяких, що їх уважали за боягуаів, возили на каспійські острови оглядати жахливі сцени при масових розстрілах; ще інших замикали на ніч разом з засудженими на розстріл. Перебування в товаристві кандидата на трупа, якого звязували (а уста затикали брудними шматами) — не настроювало, ясна річ, весело. Я бачив молодого мужчину, що після одної такої ночі посивів і згорбився...

Перший раз придержали нас у казаматах півтора місяця, після чого випустили на волю, щоб стежити за нашою діяльністю, яку ми — очевидно — негайно продовжували далі, кермуючи найобережніше відданими справі людьми. Наша воля скінчилася швидко. Влада пошукуючи фальшівників монет, попала несподівано для себе самої до... нашої тайної друкарні...

— А чи у Москві багато людей фальшує гроші? — перебиває котрийсь з закордонних журналістів.

— Дуже багато і то з біди. Усі люди, навіть на високих державних посадах — крадуть. Інакше мусілиб пропадати з голоду. Розкажу вам один факт. Один з наших прихильників, мій добрий знайомий, власник цукорні дістав пропозицію від самого управника складів ГПУ купити мішок цукру, але під умовиною, що він сам винесе цей мішок з означеного місця. Цукорник згодився і відмовляючи всі молитви, мокрий від поту, зійшов до складів ГПУ та дійсно на власних плечах виніс крадений цукор...

Коли нас арештували (у білий день) і вели вулицями міста до ГПУ — на всіх вулицях Баку стояли густі стежі червоноармійців. Влада сподівалася національного повстання. Тим разом арештували нас шістьдесять душ та посадили у канали під відхожими місцями, без хліба й води. В січні 1924 р. почали ми протестаційно голодувати. По 8-ох днях чекісти згодилися на наші постуляти: обіцяли покінчити слідство. Вкедовзі арештували другу групу наших незалежників. В травні 1924 р. почали ми другу голодівку, на девятий день якої я зомлів...

26. травня привезли нас до Тифлісу — столиці Грузії. Того дня саме випадали роковини незалежности грузинського народу. На вулицях появилися нелеґальні відозви грузинських соціял-демократів. Конвоювали нас грузинські військові червоні відділи. Ми спитали, чи вільно співати національний гимн. Вільно. Тоді ми, йдучи в кайданах, почали співати. На вулицях була юрба народу.

— А чи тепер появляються у Совітах революційні відозви?

Абдул Вагаб усміхнувся.

— Тепер? Ще більше. З кожним роком більше. В Совітах можна бути або 100-відсотковим комуністом, або таким самим ворогом комуни. Інших можливостей і виходу нема, тому ряди борців за волю більшають з дня на день.

— ...В тому часі у Тифлісі арештували дві великі групи грузинів-незалежників; тоді нас повезли у Махачкалу, себто давніший Петровськ, звідси над Дон у Ростов і нарешті в Москву у таґанську тюрму, щоб відтак замкнути нас на Бутирках, а потім знов повезли страшними „столипінськими" вагонами, де ізолюють усіх вязнів — до Ярославля. Наша „прогулька" по всіх найстрашніших тюрмах Московщини тривала півтора місяця. Етапи йшли за етапами, люди падали з ніг, шукали нагоди самогубства.

В Ярославлі посадили нас у збірний „політізолят" (ізольовані казамати) разом з російськими есерами, меншевиками, **українськими повстанцями**, карельцями. Тих останніх привезли особливо багато після відомого повстання у Карелії. Жах було дивитися навіть нам, призвичаєним до всього, як голі і босі жінки, чоловіки та діти мерзли живцем у брудних [illegible] В Ярославлі просиділи ми три роки, а під кінець 1926. р. повезли нас назад до Баку.

— І не поставили вас під суд?

— Суд? Такої інституції Совіти не знають. Всі політичні процеси, про які писала совітська преса заінсценізували чекісти на показ і пострах. Звичайно „судить" колеґія чека чи як пізніше ГПУ, чи врешті тепер — Наркомвнутрдел, що видає присуд з місця, на підставі власного слідства. Мені отверто заявив чекіст-жид Ошукін таке: ми судимо **не по закону, а по нашому революційному чуттю.** Після чого ми можемо розстріляти і звільнити. Словом, просто, „дьошево і сердіто" — як кажуть москалі. М. і. чекісти засуджували колись найбільше на 10 років тюрми, чи концтабору. Вищою карою був тільки — розстріл. Тимто і вони висмівали „згнилу Европу", де засуджують людей на досмертну вязницю. Тепер, як відомо, большевики самі ввели присуди навіть на 25 років.

— А коли ви прибули до Баку, то вас зразу випустили?

— Тоді саме захопили чекісти провід військової організації Мусавату, отже багато бувальних старшин, хоробрих боєвиків, діячів. Посадили їх побіч нас одинцем по келіях. Дехто зі старшин встиг зі собою покінчити в оригінальний спосіб: побили шиби у віконцях келій та відламками шкла розпороли собі жили. Над ранком перелякані чекісти знайшли на долівках калюжі геройської крови, з в жил найкращих синів народу, що прагне волі для краю.

Наш розмовець був змучений. Ми подякували за оповідання і попросили перерву для відпочинку. Хтось почав голосно обмірковувати карту московської тюрми народів: Україна, Грузія, Азербейджан, Кавказ, Татари, Туркестан, Дон, Карелія...

Велика тюрма.

Літературна сторінка.

Листи Лесі Українки.

На останньому засіданні Фільольогічної Секції Наук. Т-ва ім. Шевченка, де крім членів були й деякі запрошені гості, йшла жива дискусія на тему видання листів Лесі Українки. Притокою до дискусії був реферат д-р М. Деркачевої, що від довшого часу досліджує листування Л. Українки, маючи доступ до ріжних архівів, як теж і деякі приватні випозичені збірки. Велика кількість листів находиться в архіві М. Драгоманова, залишенім у його рідні в Софії, що його купив Український Науковий Інститут у Варшаві.

Листи Лесі Українки належатимуть безсумніву до найцікавіших, які залишили наші письменники. Поетка від перших років своєї літературної праці обмінювалася листами зі своєю ріднею та нашими видатними людьми, живо реагуючи на всі громадські та літературні справи. Вона здобула дуже солідну освіту і була спрагнена знання, яке осолоджувало їй тяжкі хвилини тяжкої недуги. Відомо, яку велику ролю відограв у її духовому розвитку М. Драгоманів, що охоплював усі здобутки тодішньої наукової праці і сам стежив за ними своєю виїмятковою інтелігенцією та невтомною енергією.

Л. Українка ділилася у своїх листах із своїми плянами і відгукувалася на актуальні події, начеб вела товариську розмову. Головно тоді, коли вона не мала змоги бувати у товаристві або цілими місяцями перебувала на чужині — листи заступали їй безпосередній контакт з людьми. Листи до Старицьких, Драгоманова, Франка, Грушевського, Гнатюка і цілого ряду інших наших видатних людей заторкують передовсім загальні справи. Л. Українка дуже рідко сповідається із дрібниць своєї буденщини, ще рідше відкриває свої т. зв. інтимні справи, яких вона майже не мала, бо вся її увага була спрямована на загальні проблеми.

Листи Л. Українки відкриють неодну сторінку її творчости, бо в них вона нераз пише про свої намірені теми та про провідні ідеї написаних творів. У цих листах з незвичайною ясністю зарисовується ввесь світогляд письменниці, що не йшла ніколи за перелетними настроями, не змінила своїх вироблених поглядів, не переходила таких модних і частих нині „еволюцій" з ліва на право і з права на ліво, а кожне написане слово та кожне відношення до людей і явищ мусіла теоретично міцно обґрунтувати.

Незвичайно цінні риси листів нашої поетки — її безоглядна щирість, багата і чиста мова. Мало серед наших письменників було одиниць таких свідомо підготованих до літературної праці як Л. Українка, мало так часто ділилося думками про свою працю та чужу, як вона у своїх численних листах. Видані її листи можуть мати не тільки значіння для дослідників літератури, але теж стати прецікавою лектурою для широких кол нашої інтелігенції. В них відбивається не тільки одна частина нашого культурного життя, не тільки виринають чільні його постаті; ще й віддзеркалюється психольогія небуденно талановитої та чутливої людини.

—o—

Велика повість про родину письменника.

Поміж сучасними французькими письменниками одне з перших місць займає Жорж Дюгамель, недавно вибраний до Французької Академії. Усе, що він дав досі — у поезії чи в теятрі — визначається тою оригінальністю, яка пливе з глибокого передумання кожного твору з повною байдужістю до зверхніх ефектів. Нашим читачам нецікаво слухати про автора, з якого творами нема змоги познайомитися, тимто може краще не пробувати говорити про довгу літературну діяльність Дюгамеля, а ліпше вказати на цикль його повістей, де він з незвичайною простотою та щирістю дає картини своєї молодости та всіх тих етапів, що довели його до сучасного становища та теперішніх поглядів на життя.

Оцей цикль повістей появився недавно в польському перекладі і неодин спрагнений справжньої літературної поживи знайде у „Хроніці родини Паків" матеріял до роздумувань*). Це повість, але написана так, начеб була щоденником для власного вжитку. Спочатку видається, що вона нудна, бо нема в ній якоїсь сензаційної інтриги, на розвязку якої читач чекає з апетитом. Звичайне родинне середовище, хоч і в Парижі чи на його передмісті. Це звичайна родина, хоч її головою є людина, що мріє про небувалу карієру винахідника і між її членами є геніяльна мала піяністка і кожний син має власну непересічну індивідуальність.

Що значить мати індивідуальність у родинному гурті, де всі члени наступають один одному на пяти, критикують взаємно свої вчинки та вчинки, висміюють непотрібні фантазії, вирізують як боляки прикрі примхи? Це значить вірити у свою „вищість", мати власні ідеї, дивитися на інших згори без ніякої вищої підстави, як потреба — критикувати. Дюгамель не надурно каже героєві своєї повісти ходити до зоольоґічного звіринця в Парижі. Члени родини Паків нагадують звіринець не тому, що в них є якісь тваринні інстинкти, нелюдські типи. Письменник уміє з незвичайною любовю до людини показувати нам, як мало їй треба, щоб вона почувала себе надлюдиною або впала до рівня підлюдини.

Велика повість Дюгамеля розкладена на кілька томів, у кожному томі починається наново. Всі введені там постаті мають таку історію, яка тягнеться за їх професією, долею чи примхою. Маємо таке враження, коли придивляємося їм, якби вони ще жили і автор чекає на дальший хід подій, щоб оповісти, що з ними сталося. Дієві особи Дюгамеля з ріжної глини, як усі наші знайомі: одні з сильною волею або гострими ліктями, інші перечулені невротики або діловики із природним хистом плавати легко по поверхні життя.

Незвичайно цікава метода, з якою Дюгамель виводить перед наші очі ту довгу ґалерію знайомих собі постатей: він не представляє їх нам широким вступом або довгими коментарами, щоб ми могли знати з ким маємо діло. Видається, немов би він сам їх не знав. Адже коли він зустрів їх уперше — справді не знав ні їх характеру ні дальшої долі, а він показує нам їх такими, якими сам їх бачив тоді, коли вперше з ними познайомився. Чи наш погляд на найближчих членів нашої рідні залишається той самий після однорічного чи двацятьрічного спільного побуту в одному домі?

Багато сучасних повістярів залюбки описує дуже подрібно якусь одну історію, — неодин із них розтягає її на кілька томів. Не менше часто сучасні повісти переввантажені такою подрібною аналізою думок поодиноких героїв, їх намірів чи навіть повного безділля, що оця „психольогічна аналіза" перемінюється у мряку повну нудьги та непроглядної сірини. Повість Дюгамеля не лякає нас ніодним довгим описом, ніякою сторінкою зайвих міркувань, ніяким епізодом, через який ми раді булиб перескочити, щоб мерщій добігти до її кінця. Тут усе предивно просте, ясне, прозористе в намірах автора, який сам силкується пояснити собі змальований нам світ, щоб зрозуміти людську психольогію.

Дюгамель має найкращі прикмети тих французьких письменників вихованих на клясичній літературі, що кажуть тим ясніше відтворювати проблеми, чим вони темніші. У його повісти нема нічого, що малоб на меті нас осліпити, приголомшити, очарувати дешевими (т. зв. театральними) ефектами. Тут важні люди з їх чисто людськими справами і хто вміє в них віднайти щось споріднене з тим, що сам переживав колись або думав про людей — той знайде небуденну насолоду, коли буде їм придивлятися разом з автором, його очима, з його чутливістю.

*) Georges Duhamel: I. Notarjusz z Hawru. II. Ogród dzikich zwierząt. III. Widok Ziemi Obiecanej. IV. Noc świętego Jana. V. Pustelnik Biegrus. Warszawa. T-wo Wydawnicze „Rój".

Не лишайте без помочі стрільців УГА — тепер немічників, — що вже повних 20 літ зносять по геройськи тягар воєнного інвалідства.

Літературна хроніка.

ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС „ДІЛА"

закінчений і про його вислід подамо вістку на найближчій Літературній сторінці.

ЯКІ НЕДУГИ МАЮТЬ НАШІ СУЧАСНІ АВТОРИ?

В ч. 260 „Українських Вістей" з 21. листопада помістив Ол. Бабій дуже цікаву статтю, п. з. „Недуги сучасної літератури", яка безсумніву є плодом довгих роздумувань і досвідів нашого письменника, що мав великі пориви, але теж і сумніви у своїй праці. Бабія вражає те, що серед нашої сучасної галицької молоді переважають три типи: революціонерів, спортовців і віршоробів; зате мало є таких, що підготовляються до якоїсь наукової праці чи практичного фаху.

Природний гін до творчости у молодих іде у нас у парі з переконанням, що до письменницької професії не треба підготовлятись студіями. „У нас на літературну арену втискаються часто не найздібніші одиниці і найбільше творчі, а найамбітніші, найбільше легкодушні, які дешевим коштом прагнуть здобути популярність". У висліді стверджує Бабій, що „досі ми за 20 літ по війні не здобулись навіть на такі твори про війну, як „Дурхбрух" Келлєрмана, „Тихий Дон" Шолохова або бодай такі повісти як „Від двоголового орла до червоного прапору" Краснова... Наші молоді письменники заливають нам книгарський ринок повінню віршів, нарисів, новель, повістевих спроб, а за 20 літ ми не створили повісти, про яку моглиб сказати з гордістю: — Це образ великої війни! Це голос тих, що гинули в боях на всіх фронтах від Піяви, Вердену по Чорне Море!"

„Тому наша сучасна література в нечисленними виїмками хорує на стару недугу: імпровізацію та дрібничковість. Нам трудно і подумати, щоб у нашім сучаснім літературнім поколінні дозрівав талант того типу як Ґ. Фльобера, який писав повість „Мадам Боварі" понад 10 літ, „Салямбо" понад 15 літ, знаючи, що два знамениті, викінчені до подробиць твори скорше закріплять імя письменника в історії літератури, як десятки імпровізованих віршів, нарисів чи повістевих спроб, писаних на колінї. Порівнюючи такі повісти як „Салямбо" з нашими сучасними творами, мусимо признати слушність одному з французьких письменників, що талант це передусім терпеливість, витривалість..."

„Читаючи такі повісти як „Цавберберг" Томаса Манна чи „Петро І" Ал. Толстого — мусимо відчути, що навіть найталановитішим нашим письменникам бракує основного знання справ доби про яку пишуть і брак широких духових горизонтів. Це ще одна з недуг нашої літератури, яка досі в більшій частині живе тільки „талантом" і „натхненням".

„Коли ми вилічимось від таких недуг, аж тоді ми матимемо справді велику літературу, гідну великого українського народу".

Ол. Бабій, що сам мав незвичайно тяжкі умови праці і сам нераз мусів іти за „натхненням" за деяким письменницьким столом чи за потребою щоденного заробітку — напевне перевірив власним гірким досвідом неодну тут висловлену думку.

ЧОМУ ПЕРЛЯ БАК ДІСТАЛА НАГОРОДУ НОБЕЛЯ?

Один із членів паризької Академії Ґонкурів (якого прізвища преса не подає), людина, що бере постійно участь у журі, сказав таке з приводу премії для П. Бак: „Літературне журі, що бере на увагу прикмети творів — хоч це не завсіди буває — почевасі мусить вагатися між ріжними творами рівної вартости. Отже остаточно при вирішенні вердикту беруть позалітературні оглядини..." Це торкається теж останнього відзначення Перл Бак, яку нагородили: 1. за прикмети її повістей, які є першорядні, 2. за бажання висловити свою симпатію для Китаю, з яким П. Бак так тісно звязана, 3. за те щоб американську літературу зрівняти з іншими европейськими літературами. Ще вісім років тому ніодин американський письменник не мав нагороди Нобеля. У 1930 нагородили першого Сінклера Люїса, у 1936 р. драматурга Юджіна О' Ніла і тепер П. Бак була третьою. Таким робом Сполучені Держави мають тепер стільки само Нобелевих лавреатів, що Англія та Італія

Сторінка без політики.

ПЕРПЕТУУМ МОБІЛЄ.

Відомий зі свого лету у стратосферу проф. Пікар виголосив недавно в Парижі у „французькім кружку студентів-чужинців" відчит про... перпетуум мобіле (вічний рух)

Часи змінились

Перпетуум мобіле стало вже давно синонімом химери, безвиглядних змагань і зусиль наївних винахідників. Наука доказала, що годі створити енергію з „нічого" і згори засудила на невдачу всі спроби побудувати двигун, який працював би без упину, без припливу енергії іззовні.

Проф. Пікар пояснив, що при нинішньому стані науки, арґумент, що істнування вічного руху неможливе, стратив багато зі своєї безспірности. Ніодин фізик не буде сьогодні ручити за те, що ніяка енергія не може повстати з нічого. Всеж таки всі спроби збудувати „перпетуум мобіле", кінчилися невдачею. Роля науки скривається саме в цьому, щоб у кожнім окремім випадку знайти помилку і вказати, де саме винахідник зробив помилку.

Три категорії винахідників.

Це не таке легке завдання, бо з одного боку винахідникам іноді вдається зладити механізм, який працює без припливу енерґії іззовні доволі довго, з другого боку трапляються обманці, які доволі легко інсценізують „вічний рух" та вміють обманювати навіть рутинованих експертів. Проф. Пікар ділить загально всіх тих, що займаються винаходами „вічного руху" на три ґрупи. Про кожну ґрупу оповідає він багато цікавих речей, на підставі особистої обсервації.

До першої катеґорії зачислює підростків, які іноді займаються дослідами над „перпетуум мобіле" так само пристрасно, як їх ровесники у повісти Купера й Жіль Верна. З такими винахідниками нема ради: вони мусять підрости й тоді самі стануть мудріші.

До другої катеґорії зачислює Пікар старших людей, які в добрій вірі роблять дурниці. Таких винахідників — на думку проф. Пікара — обхопила манія „перпетуум мобіле", з якою дуже важко боротися. Пікар стрінув у своїм життї кільвадесять таких маніяків. Він пояснював кожному з них терпеливо, чому збудовані ним моделі не виконують свого завдання вічного руху — і ніодин із них не вірив, не зважаючи на те, що Пікар мав науковий авторитет.

— Винахідники відходили від мене з милосердною усмішкою на устах — оповідав проф. Пікар. — Вони вірили, що маніяк — це я!..

Вкінці проф. Пікар подає ще й третю катеґорію, якої представники виявляють справді небувалу винахідчивість.

— Мені доводилося бачити незвичайно дотепні апарати „вічного руху", які справді довший час функціонували, — заявив проф. Пікар — але всі ті апарати будували обманці, які добре знали в чому скривається загадка. Подиву гідне довіря, з яким дають себе зловити на вудку „вічного руху" поважні фінансісти і промисловці. Бували випадки, що промисловці не вірили в перестороги знавців та підозрівали, що з них говорить професійна зависть.

Перший мороз.

Може це й для ока гарний вид — коли одного осіннього ранку побачимо крізь вікно усе в білім одязі, прикрите першим сніжком, або інеєм... Такий ранок стає часто й темою поетичного вірша. Та не так дуже рожево виходить такий білий ранок у дзеркалі твердого життя. Замерзла земля, прикрита ледом або снігом чи інеєм, нагадує селянинові, що його земля лежатиме довго безчинно і що в тій порі годі надіятися на землю. А міській людині чи взагалі нехліборобові такий ранок ставить виразне питання: чи ти приготовився на зиму? Чи ти і твої рідні забезпечені в одяг, у страву, в паливо? Сумно тому, хто мусить на таке встирливе питання відповісти: ні!... А тимчасом кожний міг би стрінути такий ранок з погідною думкою, якщоб тільки хотів навчитися дечого від тої самої землі, яка вкривається нагло білою габою... Якаж то наука? Земля завжди зародить доброму господареві так, що він може вижити і осінню і зимою і на переднівку, хоч працює на ній тільки весну й літо, тільки земля ставить одну умову: раціонально поводитися з її плодами, щадити їх! Цього повинен учитися від землі теж нехлібороб. Бо кожна людина є собі господарем, хоч не кожній служить саме земля за варстат праці. Але засада всюди така сама: при ощадній поведінці зі своїм дорібком кожний може в добрих часах відложити щось на гірші і так може доходити до щораз кращого... Це дуже просте і дивуватися треба, що не всі це бачать. Нехай же перший приморозок і сніг нагадають нам, що перед холодом фізичної і життєвої зими охоронить нас тільки раціональна ощадність у рідних фінансових установах. Ба, не тільки охоронить перед гіршим, але й приведе нас до кращого! (Ш.)

—o—

ПОДВІЙНЕ ЖИТТЯ СТАТОЧНОЇ ГРОМАДЯНКИ.

Перед одним із льондонських судів ставила минулого тижня 59-літня англійська громадянка, яку обвинувачували в тому, що вона переховувала та приймала в себе крадене. В суді виявилося, що Ліліян Бекер — так називалась та поважна громадянка — **вела подвійне життя.**

Для одних вона була поважною, статочною громадянкою, яка мешкала в одній із західних дільниць у власнім домі. Кожного дня вона виходила на прохід із двома собаками, іноді вона уладжувала чай для знайомих.

Одночасно в іншій дільниці Бекер мала інший дім, в якім приймала льондонських злодіїв та купувала від них крадені речі. Такі операції давали їй змогу вести безжурне життя, при чому поліція, хоч і підозрівала її, не могла нічого вдіяти, поки один із її клієнтів не показав на неї в суді, як на пасерку. Старушку, що вела подвійне життя, засудили на 3 роки вязниці.

Котячий рай.

Мешканець латвійської столиці Риги, якийсь добродій Метаніс має кілька домів у тому місті. Метаніс — старий парубок, ворог жінок, зате пристрасний аматор котів. В окремім домі, зложенім із 20 кімнат, в якім він мешкає, майже над цілим домом панують коти. Ще розмірно недавно Метаніс міг сам дбати про котів. Тепер котів наплодилося стільки, що Метаніс мусів найняти собі окрему прислугу. В домі Метаніса живе армія із 140 котів. Коло котів ходять наче коло дітей. Кожний кіт спить у своїй постелі.

Правда, по ночах коти уладжують несамовиті концерти, які до розпуки доводять сусідів. На власника дому посипалися скарги до поліції. Підчас слідства Метаніс заявив:

— Мої коти не можуть кричати, тому, що я їх якслід годую і ними опікуюся. Нема двох думок, що крик счиняють коти сусідів, які завидують тим життєвим умовинам, які мають їх побратими в мене.

На всякий випадок Метаніс обіцяв, що вживе всіх заходів, щоб дорогі йому коти почувалися в нього наче в раю.

Мешканці інших домів Метаніса побоюються, що він буде приміщувати котів у кожнім вільним мешканні, тому, що в його самітняку стало вже дуже тісно.

Край, де нема вязниць.

У скандинавських краях, як Швеція й Норвегія, дуже мало вязниць. До того шведські вязниці не такі грізні, як в інших краях... В тім краю істнує вязниця найлагідніша у світі. Вона зветься „вязницею Шенґошелт". Хоч у тому домі кари нема, ні крат, ні сторожі біля брам, то з тієї вязниці за 18 літ втік тільки один вязень. У згаданій вязниці є 600 вязнів. Вони живуть так, як у бурсі: вчаться в школі, працюють в городі, уладжують мячеві змагання, ведуть свою орхестру, хор. Вязнів виховують фахові вчителі. Багато вязнів, що покинули таку вязницю, стають чесними громадянами держави, бо їм вязниця не знищила здоровля й не зломила їх психічно, лише виховала їх на гідних людей.

—o—

ВЕСЕЛЕ.

Щедрий шотляндець.

Молодий шотляндець Мак Грегор вийшов на прохід зі своєю нареченою.

— Ах, міс Бетті, — каже — для вас я готов навіть на найбільшу жертву.

— В такім випадку купіть мені спершу пайку морозива.

— За три пенси чи за пять?

Непорозуміння.

— Панно Марусю, за кожним разом, коли ви смієтеся, маю охоту сказати: „Прийди до мене!"

— Алеж ви Дон Жуан!

— Ні, дентист.

Точний рахунок.

— Цеж небувале! Як ви сміли почислити за одну ніч постою мого авта 100 зол.

— Точнісько на підставі тарифи. Це ж гараж, лиш стайня і за кожного коня числимо по 2 зол.

— Отже що з того?

— А ваше авто має силу 50 коней.

Єдиний раз у році на Інвалідів!

КОМУНІКАТ УКТОДІ.

Українське Товариство Допомоги Інвалідам у Львові дістало дозвіл воєвідських урядів на переведення збірки у краю у днях 27—29. листопада 1938 р.

На жаль, дозвіл воєвідського уряду у Станиславові з дня 21. XII. 1938 р. Ч. П. Б. 33/1/38 та воєвідського уряду в Тернополі з дня 23. XI. 1938 р. Ч. П. Б. — 3/88/38 дістали ми щойно 23. і 24. п. м. Тому не можемо в обох цих воєвідствах перевести цієї збірки наміченого пляну, бо канцелярія УКТОДІ не всилі полагодити на час усіх формальностей, звязаних із переведенням збірки по селах.

З уваги на те, що ця збірка є одинокою в році нагодою зорганізувати масову жертвенність цілого громадянства на забезпечення інвалідів нашої Армії, мусимо її використати не зважаючи на всі труднощі.

Тому звертаємось з гарячим проханням до всіх Хвальних Виділів Філій нашого Товариства та всіх ВШан. Повітових Організаторів цієї збірки — перевести за всяку ціну збірку жертв до пушок у неділю 27. листопада ц. р. по всіх містах краю.

Просимо також ВПреп. ОО. Парохів зорганізувати того дня збірки на українських інвалідів біля церков у всіх містечках та селах.

Вкінці прохаємо ціле Українське Громадянство та всі Українські Установи використати цю нагоду для масової жертвенности на цілі нашого Товариства.

Львів, 24. листопада 1938 р.
Головна Рада
УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА ДОПОМОГИ ІНВАЛІДАМ
у Львові.

Довкола пресового декрету.

МОЖНА ЗВЯЗАТИ ТІЛЬКИ ПРЕСУ І ДРУКОВАНЕ СЛОВО...

В „Роботнику“ (ч. 335 з 25-го листопада ц. р.) п. н. т. снує такі рефлексії:

„Пресовий закон є завжди пробівником свободи і висловом відношення уряду до громадян. Говорив про це свого часу марш. Пілсудський висловлюючи бажання, щоб колись у Польщі зі словника польської мови зникло на завжди слово „цензор“. А перед двома роками ген. Складковський запевняв, що не хоче масових конфіскат, бо вони внеможливлюють йому обмінюватися думками й почуваннями людности —і що, на його думку, вони є тільки виявом страху уряду“.

„Сьогодні — читаємо далі — під проводом того самого премієра вийшов декрет, про який і він сам і п. міністр справедливости висловили думку, що він важкий і строгий для преси. Але гірше, бо його приписи важкі і строгі не тільки для преси, але теж для цілого громадянства і для самої ідеї свободи“.

„Але трудно — пише автор — треба погодитися з фактами, пристосуватися до них і привикнути, як той поліщук, що в болоті „сидить, бо звик“. Ми теж привикнемо. Нераз, давніше, коли мої приятелі вибухали проти якоїсь несправедливости, заявляючи, що цього чи того людність вже „не витримає“ — я запевняв, що „витримає“, бо мусить, бо не має змоги не витримати. Таксамо і сьогодні. Витримаємо все — і високі кари і збірну відповідальність...“

Автор побоюється тільки, щоб не треба було витримувати такого стану, що урядові комунікати, які надішле премієр, треба буде друкувати так, що людність не буде знати, що вони урядові.

„Вкінці — читаємо у закінченні — не можу стриматися, щоб не висловити жалю, що наш декрет, виданий в 1938 р. мусить „для загального добра“ Польщі звязати свободу слова більше ніж це робили обовязкові досі закони займанницьких держав, з яких один сягає 70 літ життя — появився в 1862 р. Це прикре, що сьогодні у Польщі треба втримувати „льояльність“ польських громадян супроти власного уряду більшими карами ніж ті, що вистачали чужому урядові, щоб запевнити „льояльність“ польських підданих...

„Певно й у нас високі кари матимуть свій наслідок — але треба памятати, що звязати ними можна тільки пресу і друковане слово. Думка залишиться завжди свобідна, а в цій скривається найбільша... небезпека“.

„НАД РЕДАКЦІЄЮ, АДМІНІСТРАЦІЄЮ, ДРУКАРНЕЮ ВИСІТИМЕ СТРАХ“.

У львівському „Веку Новім“ (з 26-го листопада ц. р.) у статті п. н. „Після внелімінування з гри. На що мусить бути приготований читач часописів“ — читаємо між іншим:

„Очевидна річ, не знаємо, як розвинеться політична ситуація, який буде міродайний „курс“, в якій мірі буде використаний той жахливий інструмент, яким є декрет. Але вистачить, що є, що в кожній хвилині й у відношенні до якогонебудь видавництва можна буде його урухомити, що постійно нависатиме над пресою страхітлива примара тисячів золотих гривн, місяців і років врешту аж до повного знищення часопису і його співробітників. Цієї потенціяльної небезпеки досить, щоб примусити пресу не тільки до особливої оглядности, що не було би зле, але також до резиґнації з багатьох справ, що були досі і правом і обовязком преси.

„Заповідають, що віттепер преса буде сіра й монотонна. Як-же могло би бути інакше? Вже досі, в страху перед конфіскатою редукувалося інформації, притуплювалося насвітлення, поминалося мовчанкою неодну тему, що торкалася найреальніших та найбільш живих проблем. Тепер, коли конфіската стане тільки першим, найневиннішим щаблем у єрархії дальших репресій, ті редукції, ті притуплювання, ті промовчування стануть правилом. Ніяка тема поза екзотикою й афірмацією не буде „безпечна“. Кожна інформація зачеплута з іншого часопису може після того виявитись сконфіскованою (3 місяці і 3 тисячі). Кожна критика може „викликати публічний неспокій“ і стати тим злочином, за яким чаїться припинення. Над редакцією, адміністрацією, друкарнею висітиме страх“.

ПІСЛЯ НОВОГО ДЕКРЕТУ.

Під таким наголовком „Врубле на даху“ вмістили такий фейлетон:

„Приходжу до редакції. Панує дивна гарячка. Чую, як політичний редактор диктує передову статтю.

— Пишіть, пані, — каже політичний редактор. — „Нехай живе уряд, нехай живуть усі міністри, нехай живуть усі віцеміністри, нехай живуть наші добродії панове начальники департаментів, нехай живе пан воєвода, нехай живе пан староста, нехай живе пан цензор. Всі разом. Ура! Добре є. Файно є! Краще вже не може бути. Ідемо вперед. Нехай живе! Нехай живе! Нехай живе! Честь! Слава! Крапка“.

Редактор відітхнув. У тій хвилині звявився складач і попросив за фейлетон. По хвилині я почув, як наш терпкий фейлетоніст почав диктувати:

„Ніколи в житті я не був щасливіший і більше задоволений. Велике почуття свободи наповнює нас гордощами. Почуваюся як птиця, що літає попід хмари. Всюди, де тільки гляну, бачу як люди сяють від щастя, задоволені з життя. Справді, вже не може бути краще“.

Триста рядків написано в тому дусі.

Потім ішли замітки, від яких віяло оптимізмом і вірою.

Я пригдянувся укладові афішки нашого щоденника. Наголовки кричали, що добре є:

„Всі становища обсаджено відповідними людьми“.

„Розвязано досконало всі пекучі проблеми“.

„Нема в краю ані одної незадоволеної людини“.

„Ентузіястичні маніфестації людности на честь екзекуторів“.

„Село промінює щастям і радощами“.

Редакція була горда з числа. На жаль радощі не тривали довго. Цензор зателефонував, що нас конфіскує. За що? Ах, на кінці хроніки знайшлася вістка:

„Чому не поливають вулиці Довгої“.

Слідство в друкарні виявило, що це була стара замітка, що залишилася в друкарні ще зперед передекретового часу. Сконфіскували нас за недозволену критику влади. Поливач вулиць мав повну сатисфакцію. Грот.

ПАПА ХОРИЙ.

Папа дістав у пятницю сильний атак астми. Стан його здоровля викликував неспокій але тепер трохи поправився. Папа провів ніч спокійно.

З огляду на недугу папи відложено засідання папського консистора, на якому мали вибрати 6-ох нових кардиналів.

—о—

РОБІТНИЧІ ЗАВОРУШЕННЯ В ДОНЕЧЧИНІ.

У кількох копальнях та фабриках у Донеччині дійшло до робітничих заворушень і страйків. У звязку з тим Єжов виїхав до УССР.

Цим рухом керує знаменито замаскований провідник, якого влада називає у звідомленнях „ворог народу Х“ (АТЕ).

„СЛОВАЦЬКА НАРОДНЯ ПАРТІЯ“ РОЗВЯЗАНА

На приказ мін. Дурчанського розвязано „Словацьку Народню Партію“.

Естонія нав'язала дипльоматичні взаємини з еспанським національним урядом.

В естонському міністерстві закорд. справ підписали договір з урядом з Бургосу, згідно з яким оба уряди обмінюються торговельними аґентами. Естонські купці потерпіли чимало на тім, що дотепер їхня держава не мала взаємин з Бурґосом.

БЕЛЬГІЯ ТАКОЖ ВИШЛЕ ПРЕДСТАВНИКА ДО БУРҐОСУ.

Бельгійський премієр заявив на засіданні уряду, що він порушить на засіданні сенату у вівторок справу висилки бельгійського аґента до Бурґосу.

ЕСПАНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ ЛІТАКИ БОМБАРДУЮТЬ.

Як подають з Барсельони, 4 національні літаки збомбардували Таррагону, Барсельону та Валенсію. 5 літаків збомбардувало місто Борхас Бланкас, де ранено і вбито 60 осіб.

Національний комунікат стверджує, що нац. літаки ушкодили у барсельонській пристані 2 кораблі, у картахенській — 3. Крім того зістрілено один літак.

На фронтах без змін.

—o—

Премієр Далядіє сам покерує акцією проти страйків.

Внутрішньо-політична ситуація у Франції загострена. Страйковий рух поширюється. Прем. Далядіє виступив проти нього незвичайно гостро і рішуче. Тому що міністер внутрішніх справ Сарро ще не вернувся з Анкари, Далядіє обняв його ресорт та видав відповідні прикази орґанам безпеки, що енерґійно усувають робітників з окупованих фабрик.

СТРАЙКАРІ ПІДУТЬ ПІД СУД.

Минулої ночі заарештовано понад 300 страйкарів. Вони будуть відповідати перед судом за збройний спротив проти влади.

10.000 робітників, які забарикадувались у фабриці Рено, усунули після справжньої облоги, підчас якої поранено кількадесятьох робітників та кільканадцятьох поліціянтів, що вживали слізних гранат.

ДАЛЯДІЄ РОЗВЯЖЕ КОМУНІСТИЧНУ ПАРТІЮ?

Права преса щораз сильніше домагається, щоб уряд розвязав комуністичну партію, яка на приказ зі закордону уладжує страйки та паралізує й ослаблює Францію.

На засіданні фінансової комісії парляменту комуністи повторили поголоску, що Далядіє хоче проголосити виняtковий стан і розвязати їхню партію. Радикали заявили, що вони були би проти такого кроку, зрештою вони разом із правицею та соціялістично-республиканською унією гостро заатакували комуністів за страйки.

ВОЄННІ СУДИ У ФРАНЦІЇ.

В головнім страйковім осередку Валенсієн на півночі Франції уконституувався воєнний суд, який складається зі старшин військової округи в Ліль. Той суд має розглядати всі проступки проти мілітаризації, заведеної на деяких залізничих відтинках північної Франції, що їх унерухомили страйкарі.

—o—

З Чехо-Словаччини усувають поляків.

ПАТ подає з Моравської Остравн, що чехословацька влада масово наказує полякам виїхати за кордон у дуже короткому речинці. Хто не виконує приказу, того карають гривнами по 2.000 корон і відставляють до кордону силоміць.

Поліційна влада в Моравській Остраві загрозила грошевими карами підприємствам і приватним особам, які дають заробіток полякам.

Протипольська пропаґанда у Словаччині.

Як подає ПАТ, покликуючись на Словацьку Пресову Агенцію, словацький шеф пропаґанди ред. Мурґаш веде завзяту протипольську кампанію. Він поширював поголоски, що Польща хотіла заняти цілу Ораву і Спиш, а тепер обїздить зі закордонними журналістами прикордонні околиці, щоб доказати, що місцеве населення не хоче перейти під польське володіння.

КОНЦЕНТРАЦІЙНІ ТАБОРИ?

Як подає АТЕ словацький уряд орґанізує в Ісаві концентраційний табор для 400 політичних проступників. Мін. Дурчанський запропонував заложити ще один концентраційний табор — для жидів.

ІНТЕРВЮ МІН. РЕВАЯ.

Мін. Ревай дав інтервю кореспондентові чеського пресового бюра. Він ствердив, що у краю не було ніяких заворушень, що військові залоги не є збільшені, та що Карпатська Україна є вповні життєздатна.

ЧЕСЬКИЙ ЖУРНАЛ, ПРИСВЯЧЕНИЙ УКРАЇНСЬКИМ СПРАВАМ.

Як подає пресова служба Карпатської України, у Празі почав виходити журнал у чеській мові, присвячений українським справам п. н. „Українська актуаліте".

ТЕАТР У ХУСТІ.

Український театр „Нова Сцена" почав свої виступи в Хусті. Перше представлення присвячене українській владі.

НІМЕЧЧИНА УЖИЄ ВСІХ ЗАСОБІВ...

Як твердить берлінський кореспондент лондонського „Дейлі Телеґрафу", німецький уряд рішений ужити всіх засобів, щоб Карпатська Україна залишилася у федеративному звязку з Чехією та Словаччиною.

Що писало „Діло" 50 років тому.

Четвер, 29. листопада 1888.

ЧАС УЖЕ НА ФАКТИ.

У звязку зі становищем віденського „Фремденбляту" у справі заяви нового намісника Галичини гр. Баденія, що він стоятиме на становищі конституції з 1867-го року, „Діло" у статті „Наша відповідь „Фремденблятові" писало:

„По тільки експериментах з русинами — [illegible] конвенціональним, таким, що нічого не значить, [illegible] казом цього або того достойника не то заспокоїтись, але і вдоволятись не можуть: час уже й на факти! А нині час зовсім не такий, щоб у Відні на руську справу махали рукою. Коли новий намісник добрий політик — він це повинен зрозуміти, а коли бажає добра краю і держави — в чому ми не смієм сумніватися — то це й не диво, що ви намісникові поклалиб у заслугу, колиб він нинішньому генеральному урядові на нещасні польсько-руські відносини в краю отворив очі".

НА ВИПАДОК МОБІЛІЗАЦІЇ...

„Гражданинъ" повідомляє, що корпус російської прикордонної сторожі має бути збільшений на десять бригад і нові бригади мають бути розложені по найбільшій частині на західній границі. На випадок мобілізації прикордонна сторожа творитиме кінні [illegible] ні, яких вживатимуть при армії як авангарди".

АВСТРІЙСЬКА ЦІСАРЕВА — ГРЕЦЬКИМ ПОСЛОМ

„Цісарева Елисавета проживає тепер на острові Корфу і робить прогульки до інших сусідніх [illegible] ських островів. Тамошня людність витає її всюди з великим ентузіязмом і в одній місцевости на доказ свого поважання і радости запропонували цісаревій посольський мандат. Цісарева подякувала за те і хотіла дати тамошньому начальникові гроші до розділу між бідняків. Ба і в тому клопіт, бо начальник заявив, що на тому острові нема бідних людей і тому не приняв жертвованих грошей".

— **Купецько-бранжевий курс.** „Союз Українських Купців" при співучасти української Купецької Гімназії у Львові влаштовує в днях від 20. грудня 1938 до 4. січня 1939 **IV. Бранжевий курс** затверджений шкільною владою. Оплата за курс 15 зол. і вписове 5 зол. Зголошення та вписове до 15. грудня приймає і уділяє інформацій Секретаріят „С. У. К." Львів, вул. Гродзіцьких ч. 1, II. пов. за надісланням поштового значка на відповідь. 2326 -1

— **Українські комунікати** надають обі словацькі радіовисильні: Братислава і Банська Бистриця в годинах: 7.05 або 7.30 рано, 12.[illegible] вполудне (крім неділь) 14.10, 16.06, 19.20 або 19.25 (іноді 21.10) і 22.25.

— **До людей доброї волі!** Два крайньо вбогі волиняки, ученики II. року Купецької Гімназії Р. Ш., потребують скорої помочі на оплату школи і бурси. Старшина Кружка „Орлів" ім. князя Ярослава Осьмомисла у Львові складає від себе квоту 5 зол. і просить всіх Вп. Пань і Панів Добродіїв за ласкаві жертви, щоб уможливити їм дальше продовжати науку. Ласкаві датки пересилати на адресу: Міщанський Союз Кредитовий, Львів, вул. Руська 3, I. пов. з дописковою: Для волиняків.

— **Нові українські часописи.** У Львові почав виходити новий тижневик п. н. **„Торговельний Інформатор"**. З першої статті довідуємося, що він подаватиме в першу чергу купцям найновіші вістки з товарового ринку і всіх бранж, [illegible] лі ціни і джерела закупу та крім цього вказівки, як закладати й вести ріжні торговельні підприємства. Видає „Центроторговля", Крайова Торговельна Агентура у Львові. — В жовтні [illegible] р. почав виходити у Львові від ред. інж. [illegible] Воробця популярний тижневик „Наперед".

— **Вийшли на волю.** По двотижневім побуті в арешті вийшло на волю 11 українців з Добромиля та околиці: інж. В. Лапчук з Рибо[illegible], В. Шевчик і В. Данько з Ямни Долішньої, [illegible] тик, Д. Турчинський, Т. Галазка, В. [illegible], О. Тожовець, О. Рейнарович з Добромиля і [illegible] Цебрик та І. Будзар з Терла.

— **Зміна руху трамваїв у Львові.** Дирекція міських трамваїв у Львові рішила, що від суботи 26. ц. м. трамваї „ч. 2" курсуватимуть [illegible] Головного Двірця вул. Городецькою, [illegible] на майдан Бандурського і звідтіля вул. [illegible] кою, Сикстуською, Коперника, Потоцького, [illegible] стопада до вул. Гороховської. Ці трамваї [illegible] сують тими самими вулицями з Листопада че[illegible] рез Ринок до майдану Бандурського. Ця [illegible] поділена на два відтинки; для них треба [illegible] пувати окремі нормальні білети. Трамваї „ч. [illegible]" курсуватимуть з Високого Замку, Ринком, [illegible]

Коперника до трамваєвої ремізи при вул. Пелчинській; трамваї „ч. 8" з Богданівки на кінець вул. Личаківської й назад; трамваї „ч. 7" — з Богданівки до Технічної школи (що 10 хвилин). Білети до пересідання, видані на лінії „ч. 9", від перестанку з вул. Кадецької в напрямі міста, не даватимуть права пересідати на вози лінії „ч. 4" при Гетьманських Валах у напрямі вул. Пелчинської і назад.

— **Фірма Вінклер спростовує.** Від фірми О. Т. Вінклера Син, М. і Е. Вінклер, склад фарб та технічних артикулів, ми дістали спростування нашої новинки з 18-го ц. м. ч. „Діла" 256 п. н. „Пан Вінклер теж не має товарів для українців". У тому спростуванні фірма Вінклер заявляє, що неправдою є, немов послуга в її крамниці відмовляє товару, коли клієнт домагається його в українській мові та що неправдою є, немов послуга не відповідає по українськи. Ніхто теж даній фірмі не забороновав обслуговувати клієнтів ,які говорять інакше, ніж по польськи і клієнтам відповідають там у такій мові, в якій вони звертаються.

— **Смерть львівського адвоката.** В пятницю 25. ц. м. помер у Львові відомий адвокат д-р Степан Тичинський. Як ученик стрийської гімназії, був улюбленим учеником Костя Горбаля, якого память згадував усе з великою пошаною. Кілька років був учителем у гімназії в Бережанах. Після світової війни став адвокатом у Львові, де підтримував з українцями щирі дружні взаємини.

— **Арештування в Надвірнянщині.** В Лойовій пов. Надвірна згорів до тла дім Качоровського. Польська преса пише, що Качоровський повідомив владу, що в чит. „Просвіти" в Лойовій співали протидержавні пісні. Тому тепер підозрівають, що дім Качоровського підпалили з пімсти. Під замітом підпалу арештувала поліція 9 осіб.

— **Заборона продавати українські газети на Волині.** Пишуть нам: Ми вже повідомляли, що книгарні Наукового Т-ва ім. Шевченка в Луцьку заборонили продавати українську пресу. 23. листопада книгарня у Кремянці теж дістала від староства повідомлення, що на підставі § 1 і 12 розпорядження волинського воєводи з 30. VIII. 1935. р. № ВРР — 17/35 про продаж часописів староство забороняє продаж усяких часописів. А тимчасом книгарня торгує газетами ввесь час свого істнування. В цьому році у звязку з недоручуванням на Волині поштовими урядами передплатникам українських газет кольпортаж їх через книгарню дуже збільшився. Село цікавиться світовими подіями і довіряє освітленню їх українською пресою; тому у місті щодня можна бачити людей з сіл, які спеціяльно приїздять по газети. Відсутність української преси причиниться до розповсюджування самих неймовірних вістей, які лише будуть баламутити українське населення та викликувати непотрібний фермент.

— **Новий костел.** Польський єпископ Базяк посвятив новий костел у Матеушівці, пов. Бучач і виголосив промову про „нероздільність польськости з католицизмом". Опісля промовляв ще староста Федорович

ВІДГУКИ ДНЯ.

В навечеря.

Останній раз пишу фейлетон на старий лад. Який той лад був то був, але був час до нього звикнути, пізнати, пристосуватися. Я писав і тільки було жури, щоб так якось крутити, аби на другий день не появилася на цьому місці біла пляма. Колиж і появлялася, то тільки й було прикрости, що кисла міна дирекції видавництва і недобрий погляд головного редактора.

Тепер, кажуть, справа дещо зміниться. Поминаючи кислі міни і недобрі погляди можна буде легко вскочити в „Іванову хату". Досі стояв кожний з нас одною ногою в редакції, а другою на вилеті, тепер ця друга нога перенеслася до будинку з залізними декораціями на вікнах, з брамою на три замки і однокімнатними мешканнями.

Далебі не знати, чи продовжувати свою непрофітну письменницьку діяльність, чи закинути кудись перо, вилити чорнило і стати чимнебудь — менше експонованим.

Спеціяльний клопіт має фейлетоніст. Новий пресовий декрет не знає жартів, а малий фейлетон повинен їх якнайбільше мати. І тут колізія! Кожний жарт можуть узяти поважно і вщасливити поважними наслідками. А я направду не маю теперечки охоти аж так відокремитися від рідні і знайомих, щоб бачитися з ними тільки раз на тиждень крізь решітку.

Колиб можна було, то я запропонував би: Жарт за жарт. Я на жарт пишу, а мене на жарт потягають до відповідальности.

Кажім:

Приходить до мене відповідна асиста і забирає в холодну. Я, очевидно, трохи перестрашений, трохи зажурений, збираюся, беру подушку і ковдру під паху і манджаю. Приходимо на Баторія, чи на Городецьку, під один добре знаний будинок. Відчиняється грізна, кована брама, я вже маю входити, а тоді асиста:

— Це був тільки жарт! — і в сміх.

Я також. І в гуморі вертаюсь до дому.

Щодо інших відділів і їх відповідальних редакторів, то я радив би завести пробний час.

Не може-ж людина похопити зразу всі тонкости гнучкої стилістики параграфу, зорієнтуватися в його гачках і закрутах. Ануж зовсім нехотячи зачепить за котрийсь гачок і готова роздерти собі непотрібно фрак. Чи не добре булоб дати людям час зміркувати як за довгі і як за гострі ці гачки!?

Взятиб, наприклад, рік на пробу. Прогрішиться хтось несвідомо чи необережно, тоді повідомити його: за таке по році зааплікують вам стільки і стільки. Збере людина за той час кілька літ відокремлення чи кільканацять наказів заплати, а тоді як на канві виведе собі мережку свободи слова і буде сяк-так пробиватися крізь журналістичне життя.

Галактіон Чіпка.

— **Підземні хідники в Ярославі.** В останніх днях скінчили відкопувати на Ринку в Ярославі фундаменти і таємні хідники костела св. Михайла з XIV. віку. Під старим Ярославом в його межах з XVII. віку тягнуться довгі підземні хідники. Доми в Ринку і на сумежних вулицях, здебільша одноповерхові, мають три і чотироповерхові пивниці, під якими є входи у глибині 14 і навіть 18 метрів до великих підземних саль. Одна з них може примістити коло 1.000 осіб. Ще нижче є великі підземні хідники, що були за княжих часів комунікаційними дорогами. Одна така підземна дорога йде зі старинного княжого замку попри церкву до костела оо. Домініканів на просторі коло 3.000 метрів. Друга дорога йде з давної палати попри поштовий будинок у напрямі села Кидалівці. Як відомо, місто Ярослав заснував у першій половині XI. ст. кн. Ярослав Мудрий і підземні хідники походять мабуть з часів заложення цього міста.

— **Тайна розправа за знущання над вязнями.** Перед трибуналом окружного суду в Любліні відповідає 11 вязничних сторожів за побої і знущання наставників над вязнями в осередку праці у Щекаркові, пов. Пулави при пасивній, а в деяких випадках активній співучасти підсудних. Усі підсудні відповідають з вільної стопи, але від часу дисциплінарки не працюють. Їх боронить пятьох адвокатів. Прокуратор Філінський поставив внесок, щоб розправу вести при замкнених дверях, бо життя у вязницях відокремлене від громадянства і не слід виявляти його внутрішніх справ. Адв. д-р Ретінгер в імени лави оборонців спротивився цьому внескові, мотивуючи тим, що прилюдна опінія має право знати все про хід розправи тимбільше, що радіо подало комунікат про цю розправу в середу 23. ц. м. вечором. Якщо розправа буде йти при замкнених дверях, громадянство буде переконане, що в осередку праці у Щекаркові діялись дійсно несамовиті речі. Отже державний і публичний інтерес вимагає, щоб відбулась явна розправа. Інші оборонці підкреслювали, що навіть розправи проти Париленичової, Міхальського і т. п. не були при замкнених дверях. Майже по двогодинній нараді трибуналу предсідник оголосив постанову, що розправа далі відбуватиметься при замкнених дверях, бо підчас розправи заторкнуть справу організації осередків безпеки в карних осередках праці. Присуду слід сподіватися при кінці чергового тижня.

— **Пошесть прищиці в Латвії.** В околиці м. Іллурешти ствердили кільканацять випадків прищиці. Адміністраційна влада поробила енергійні заходи, щоб не допустити до дальшого ширення пошести — і тому ізолювала місто та половину повіту від решти держави. Кордон поліції не допускає навіть пошти до місцевостей, навіщених прищицею.

— **Божевільний вояк застрілив 8 осіб.** У військовім таборі Роаляй в Індіях один індуський вояк у нападі божевілля (амок) застрілив 4-ох старшин і трьох підстаршин, які спали в наметі та зранив двох старшин, з яких один помер. Опісля почав утікати, але його застрілили підчас погоні.

— **Шпигунську ватагу зліквідувала** на днях поліція в Гельсінгфорсі арештувавши 20 агентів одної зі сусідних держав. Пятьох арештованих признались до вини. Вісти про фінляндську армію і про господарський стан Фінляндії передавали шпигуни невідомій особи на отвертім морі, що в означеній годині припливала туди на моторовім човні. Поліція веде слідство.

— **Третій землетрус в одному місяці.** В пятницю 25. ц. м. вечором відчули третій з черги в цьому місяці землетрус у північній, полудневo-східній і середущій Японії. Населення втікало в переполосі на вулиці. Землетрус не потягнув за собою ніяких жертв і не спричинив більших матеріяльних втрат.

— **Хотіли перепачкувати гроші і золото** На прикордонній стації Стапора Морава в Семигороді румунська митна сторожа арештувала дві жінки: Регіну Гендлер та Йоганну Неліґер. Арештовані хотіли перепачкувати до Югославії два міліони леів і два кільограми золота.

— **Убив двох синів і скінчив самогубством** У ночі на 25. ц. м. у Прадлах к. Піліци скінчив самогубством емеритований поліціянт Ян Дудзік. Перед самогубством Дудзік застрілив свого 14-літнього сина Чеслава і 6-літнього сина Максиміліяна. Його жінка спала в сусі-

нім помешканні і не могла прийти на рятунок, бо Дудзік її замкнув. Зі залишених листів виходить, що причиною вбивства і самогубства були погані матеріяльні умовини життя.

— **80 жертв підчас метелиці у Злучених Державах.** У пятницю 25. ц. м. сильна буря зі снігом лютувала над Злученими Державами і заподіяла великі шкоди над побережем Атлянтійського Океану. Підчас метелиці згинуло 80 осіб. Грубі верстви снігу покрили землю у стейтах Ню Йорк і Пенсильванії. При усуванні снігу з вулиць Ню Йорку працювали тисячі робітників. Такої страшної метелиці, як була в пятницю, в Ню Йорку не памятають від 1871 р.

— **Смілива крадіж у помешканні детектива.** На днях ограблено зовсім помешкання детектива мадярської поліції в Будапешті Карла Терка. Тому, що одночасно пропала з хати його 21-літня служниця Юлія Гаті — поліція почала шукати за нею. На основі оголошеного в радіо комунікату жандармерія арештувала служницю Гаті. Вона заявила, що хотіла бодай раз добре забавитись і тому ограбила помешкання. Від служниці відобрали частину крадених річей.

— **Опанували пожежу лісів коло Голівуду.** По дводенній рятунковій акції пожежні сторожі і робітники опанували велику пожежу лісів, що загрожувала фільмовій дільниці Голівуду. Пожежа знищила понад 300 більших і менших хуторів та віль. Понад 100 осіб тяжко попеклося. Шкоду обчисляють на 4 міліони долярів. В одному лісі 200 фільмових акторів працювало при накручуванні фільми на вільному повітрі. Одначе пожежа лісів нагнала їм такого страху, що вони чимшвидше втікли, залишаючи на місці фільмові апарати.

— **Метеорольогічна стація на найвищій горі.** Совітська влада затвердила пляни будови метеорольогічної стації на горі Ельбрус (Кавказ) на висоті 4.200 метрів. Будинок стації, в якому буде приміщена обсерваторія, матиме цилІндричну форму. Будову стації скінчать в 1940 р.

— **Совіти добувають затоплений корабель.** У фінськім заливі недалеко естонських теріторіяльних вод кілька совітських травлерів уже кілька днів працює над видобуттям затопленого корабля. Естонська преса здогадується, що совітський корабель затонув підчас маневрів червоної совітської фльоти.

— **Ріжні вісти.** Апостольська Столиця рішила створити в б. Австрії нове епископство з осідком у Інсбруці. — Молодого жида Гріншпана, який убив радника німецького посольства фон Рата в Парижі, буде боронити пятьох адвокатів, між ними двох париських: Моро Жіяфері та Анрі Торез. — У стейті Мінас у Бразилії викрили великі зложжа салітри. — У Добруджі в Румунії шириться пошесть плямистого тифу.

З судової салі.

ЗА ПОШИРЮВАННЯ ЛЕТЮЧОК ОУН.

В ночі з 23-го на 24-го липня ц. р. невідомі особи розкинули летючки ОУН у громаді Вербівка, борщівського повіту. Молодий хлопець Петро Візьнюк зізнав, що це Ілько Лисак прибив одну летючку до брами двірського саду. Тому поліція арештувала Ілька Лисака 26. липня ц. р., а що Петро Візьнюк у слідстві дальше рішуче заспевняв, що на власні очі бачив, як Ілько Лисак прибив летючку до брами двірського саду у Вербівці і подав, що розпізнав його докладно по убранні, рості та рисах лиця, прокуратор при окружнім суді у Чорткові виготовив проти Ілька Лисака акт обвинувачення за злочин зі ст. 154 § 2 кк., за який грозить кара вязниці від 6 місяців до 10 років.

Дня 23. листопада 1938. р. відбулася в цій справі розправа перед окружним судом у Чорткові. На цій розправі св. Петро Візьнюк дальше рішуче обстоював, що це підс. Ілько Лисак прибив летючку на брамі двірського саду. Тому що оборона подрібно виказала суперечність поодиноких зізнань св. Петра Візьнюка щодо ріжних обставин, які він склав у слідстві і на розправі, суд по нараді увільнив Ілька Лисака від вини і кари, подаючи в мотивах, що не міг спертися на зізнаннях св. Петра Візьнюка. Підсудного боронив **д-р Михайло Рослак**, адвокат у Чорткові.

З кіна.

КІНО „АТЛЯНТІК": „ОБЕРЕЖНО, ПРОФЕСОРЕ!"

Славні фільмові коміки вмирають або тратять гумор. Може вони і десь сміються, але цей сміх до нас не доходить. Америка воліє посилати нам трагедії та катастрофи. Гарольд Льойд — мелянхолійний комік давно вже не виступав на наших екранах. Його останнім сильно реклямована комедія це історія молодого египтольоґа, професора при египетському музею, що працює над текстами знищених глиняних табличок. Ця історія починається зовсім таксамо, як повість В. Масютина про царівну Нефрету. Молодий дослідник-египтольоґ закохується в постаті якоїсь царівни враженний тим, що він подібний до фараона і вона до одної його знайомої. Фільма мало журиться тим, щоб мотивувати „ідею фікс" молодого професора; тут важне те, що розсіяний молодий професорище попадає у щораз-то більше заплутані ситуації, попросту безглузді і з них може глядач сміятися. Є у фільмі добрі сцени, як Гарольд Льойд їде поїздом з волоцюгами серед волів, або у вагоні, де є склад леду, як авто прикриває шатром і як на чердаку корабля воює з усіма переконаний, що він непоборний. Сміятися можна, хоч вийшовши з кіна відчуваємо деяку мелянхолію, чому цей сміх такий пустий і беззмістовний.

КІНО „ПАЛЯС": „ШАЛЕНИЙ ЮНАК".

Оця фільма, що має справжню назву „Джезбенд Александра" характеристично американська. Це історія двох приятелів, талановитих музик, що шукають хліба в орхестрі. Один з них мріє про становище диригента. Їх каріера починається від малого кабарету в Сан-Франціско, де сходяться на забаву моряки та всяка шушваль. Їх перший виступ — випадковий, завдяки знайомости з одною кабаретовою співачкою, що теж зайшла шукати місця до того шиночку. Молодий диригент орхестри стверджує, що молода співачка має великий талант, несвідома цього і він хотів би її вивести в люди. Дальша дружба двох приятелів та співачки перемінюється у любов обидвох приятелів, з яких кожен проявляє великосердя супроти другого — наскрізь джентельменське, на европейському континенті в любовних справах майже небуває. Фільма найцікавіша там, де відтворює сценки з нічних кабаретів і дає зразки джезбендової музики. У головних ролях Тирон Павер, Аліса Фай, і Дон Амече — трійка, що вже нераз виступала разом, дає справді зворушливі сцени. Аліса Фай у ролі характеристичної кабаретової артистки та нещасливо закоханої — жива та справді оригінальна.

—o—

☦ Посмертні згадки.

МИКОЛА ВОВК.

Дня 14. листопада ц. р. скінчив трудяще життя заслужений у селі Побережі (пов. Станиславів) та околиці громадянин-селянин Микола Вовк. Покійний належав до тих, що своєю працею причинився багато до розвитку нашого зорганізованого культурно-національного життя. Вже за молодих літ бере активну участь у виборчій кампанії у 90-их і 900-их роках під проводом бл. п. о. Бариша і свого товариша-селянина Гурика, що був тоді послом до сойму. Коли у 900-их роках рільничий страйк охопив майже цілу Галичину, Покійний бере в ньому участь і бориться з толпішим можновладцем села — дідичем проти визиску селян. Таксамо відважується зі своїми двома товаришами-односельчанами вести процес 3 роки проти того дідича за громадське пасовисько, яке завдяки йому вдається врятувати для громади. Колиж у 1902. р. дідич був примушений продати свій маєток, Покійний заохочує своїх невідважних односельчан закупити його маєток при помочі парцеляції, яку переводив бл. п. о. мітрат Тит Войнаровський. За ці заслуги о. мітрата Покійний вписує його імя до родинного памятника, щоб шорсоку правити панахиду за спокій його душі.

В 1881. р. Покійний стає членом-основником місцевої читальні „Просвіти" і від того часу аж до старости літ був її активним членом, видїловим та довгі роки головою. В 191[...] р. купує під читальню площу, на якій дав[...] стояла панщизняна вязниця. На цій історич[...] площі пишається тепер величавий читальня[...] дім. За ці заслуги наділено Покійного в 192[...] р. почесним членством місцевої читальні. П[о]кійний був теж членом-основником усіх [...] культурно-освітних установ Побережа. На ст[а]рости літ заслужився дуже коло віднови місц[е]вої церкви. Від молодих літ належав до „Бра[т]ства Тверезости" і пособляв дуже протиалко[...]гольній акції Т-ва „Відродження". Коли по ві[й]ні загніздилися були в селі евангелики, Покі[й]ний своїм впливом та авторитетом причини[в]ся у великій мірі до їх ліквідації.

Пок. Микола Вовк визначався високи[ми] прикметами доброго християнина, свідомо[го], характерного та ідейного громадянина і взі[р]цевого батька родини. Справедливість у йог[о] душі була понад усе і тому часто співгрома[дя]ни йшли до нього у ріжних спорах на полю[]бовний суд. Свої діти виховав у християнсько[]му дусі і навчив їх власним прикладом любит[и] рідну землю і нарід. Прикладаючи велику ваг[у] до освіти, вивчив один із перших у школа[х] двох синів, з яких один є доктором фільосо[]фії. Ще першого листопада, хоч слабе здоров[']я прикувало його до ліжка, казав відвезти се[]бе фірою до церкви, щоб востаннє помолитис[я] за душі Січових Стрільців. Тому зі сумом пр[о]щала його 16. ц. м. на вічний сон не лише ро[дин]я, але й представники всіх місцевих устан[ов] та місцеве громадянство. Величавий похоро[н] відбувся під проводом трьох священиків. З[во]рушливу промову виголосив місцевий парох [...] Шараневич та від установ гром. М. Миш[...]

В. Й. П.!

Спорт.

УКРАЇНА — ЛЕХІЯ.

Боксерські змагання обох дружин заповідаються справді сензаційно, бо у дружині Лехії виступить [по] довшій перерві Міхневич, Гурецький та інших [...] змагунів. Україна, як відомо, виставляє повну, найкращу вісімку.

Початок у год. 19.30 у Спорт. Галі при вул. [...]новських.

СТЕП — ГРАНІТ

Змагання обох дружин за мистецтво Б-класи [...] будуться в неділю 27. ц. м. на Погулянці з год. 11 [...]редполуднем.

Нові книжки і журнали.

КНИЖКИ:

Володимир Островський: ПІД ЗНАМЯ ХРЕСТА. Повість з часу охрещення Руси-України в 988 р. [...]кладом Видавництва „Церква і Нарід". Кременець 19[...] Стор. 52, вел. 8⁰.

о. Диякон Григорій Соловей: З ПЕКЛА ДО РАЮ. Драма з сучасного життя в 3 діях. Дубно 1938. Нак[ла]дом автора. Стор. 16, ф. 8⁰.

Мирон Матвієйко: СКАРБИ ЧОРНОГО МОРЯ. Казка для дітвори. Ілюстрації Я. Левицького. Вид. „[Ук]раїнська Культура", Львів 1938. Стор. 16, ф. 16⁰.

Д-р Осип Назарук: В БУДАПЕШТІ НА 34 ЕВХАРИСТІЯНОМУ КОНҐРЕСІ. Накладом УКП. Відбитка з „Нової Зорі". Львів 1938. Стор. 160, ф. 16⁰.

М-р Іларій Голубович: ЦІЛЮЩЕ ЗІЛЛЯ. [...]репетитор на ріжні хвороби й недомагання. Книжечка „Рути" ч. 1. Накл. кооператива „Рута" у Львові 1938. Стор. 42, ф. 16⁰.

Евген Мельник: ТЕХНІКА ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА. Підручник для театральних аматорських гуртків. Накладом автора. Львів 1938. Стор. 71+24 мов, ф. 16⁰.

Вячеслав Будзиновський: НЕБІЩИК ХОДИТЬ. Історичне оповідання. Друге видання. Накладом [...] „Жемчуг", Львів 1938. Стор. 164, ф. 16⁰.

Василь Лімниченко: ВЕРХОВИНЕЦЬ. [...] відання, том 21. Накладом Маріянського Т-ва [...] Львів 1938. Стор. 135, ф. 16⁰.

Володимир Крутяк: ІСТОРІЯ ПОЧАЄВА В ПОЧ[...] Накл. В-ва „Ренесанс", Почаїв 1938. Стор. 32, ф. [...]

Антін Лотоцький: ВІД ЛЯ ПЛЯТИ ПО ДАЛ[...] Вакаційне оповідання. Ілюстрації в рамках [...] „Діточа Бібліотека", кн. 230. Накладом В-ва „[...] ткав", ч. 10 за жовтень 1938. Львів. стор. 64, ф. 16⁰.

о. Юрій Кінта: ПАМЯТКА З ВІДПУСТУ В [...]ЖАЙСЬКУ. Ярослав-Теребовля 1938. Стор. 48, ф. [...]

НОТИ.

М. О. Гайворонський: СЛУЖБА БОЖА [...] Мішаний хор в капелли. Видавництво і друкарня [...] ва Св. Василія Вел. у Жовкві. 1938. Стор. 56, ф. [...]

Ю. Пономаренко: ГІМН СВ. ВОЛОДИМИРОВІ [...] слів М. Ковальського. З нагоди 950-ліття охрещення Руси-України. На мішаний хор. Накладом [...] Бриндзана, Париж 1938.

Театри.

Великий Театр.

Неділя 27. XI. год. 12. впол. „Галузка розмарину"; год. 4. попол. „Іван"; год. 7.30 веч. „Закохана королева".

Понеділок 28. XI. год. 7.30 веч. Виступ Ганки Ордонівної.

Театр Рімкородностей.

Понеділок 28. XI. год. 5. веч. „Іван".

Український Театр ім. І. Котляревського.

КАМІНКА СТРУММИЛОВА:

27. XI. Слово о полку Ігоревім.
28. XI. Пригода в Черчі.
29. XI. Борня над Почаєвом.
30. XI. ? ? ?
1. XII. Лісова пісня.

ЛЬВІВ Театр Рімкородностей, Нар. Дім:

2. XII. „Кирва з Львова", поч. 7.45 веч.
4. XII. год. 3. поп. „Маруся Богуславка"
4. XII. год. 7.45 веч. „Слово о полку Ігоревім".
5. XII. год. 3 попол. для шкільної молоді „Орленя".
5. XII. год. 7.45 веч. „На полі крови".

Білети вже продає Союзний Базар від год. 8—12 і від 3—7 веч.

5. XII. Левандівка: Орфей у пеклі.
6. XII. Левандівка: Найщирший чоловік.
6. XII. Звенигора: Лісова пісня.

Український Театр Йосифа Стадника (сеніора).

МИКОЛАЇВ:

27. XI. Гриць.

ТЕРНОПІЛЬ:

27. XI. Подвійна бухгальтерія (зі Стефою Стадниківною).
28. XI. Люди на кризі.
29. XI. Черноморці.
30. XI. Хам.
1. XII. Нітуш (зі Стефою Стадниківною)
2. XII. Казка старого млина.
3. XII. Сузанна.

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

БЕРЕЖАНИ:

27. XI. Мати наймичка.
28. XI. Мазепа.
29. XI. Наталка Полтавка. З нагоди 100-ліття смерти батька української сцени І. Котляревського.

КІНА.

АПОЛЬО: „Пригоди Томи Соєра" (на основі Твейна).

АТЛЯНТИК: „Обережно, професоре" (Гарольд Льойд).

БАЛТИК: „Подвійне подружжя", „Вірмені".

ВАНДА: „Чарівниця з Салем", „Кід Галагад".

ҐРАЖИНА: „Фордансерки".

ЕВРОПА: „Вязниця без крат".

ЕМПІР: „Царівна Сніжинка" Вальта Діснея.

КАСИНО: „Товаріщ" (Кольбер, Боєр).

КОПЕРНИК: „Ультимат" з Дітою Парльо та кольоровий додаток.

МАРУСЕНЬКА: „Професор Вільчур".

МЕТРО: „Історія одної ночі".

МІРАЖ: „Жозетта" (Сімона Сімон).

МУЗА: „Гріх молодости".

ПАКС: „30 каратів щастя".

ПАЛЯС: „Шалений хлопець".

РАЙ: „Верес".

РІЯЛЬТО: „Я помилився".

РОКСІ: „Мандрівний нарід".

СВІТ: „Серце і шпада", „Дочка генерала Панкратова".

СВЯТОВИД: „Остання ніч засудженого", „Пострах опери".

СТИЛЕВЕ: „Елєгантний світ" і ревія.

ТОН: „Злочин у Монте Карльо" „Льокай ясновельможної пані".

УТІХА: „Останній акт помсти".

ХИМЕРА: „Соловейко" Шерлі Темпль.

ФОТОПЛЯСТІКОН:

(пл. Марійська)

„Історичні дні прилучення Австрії до Німеччини".

ФОТОПЛЯСТІКОН „СВЯТОВИД":

(вул. Коперника ч. 11 дім ф-и Кмм і Син)

„Коте д' Азір".

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 27. листопада 1938.

7.20 Концерт орх., 8.00 Раншіній денник, 8.15 Для села: Хл. газетка, огляд ринків рільн. продуктів, орх., актуальна гутірка, 8.45 Поранок хлібороба: Поздоров, Хл. гутірка: „Праця над поправою хлівної череди", популярна музика з пл., 11.00 Розр. концерт із пл., 11.45 Шкільні авдиції у радіопрограмах, 11.57 Сигнал 12.03 Симф. поранок, 13.05 Серед артистів Станиславова, 13.15 Музика орх., спів, 14.40 Трохи пісні, трохи слова, 15.00 У сільській читальні, 15.25 Золота книга громад, 16.30 Скрипка, фортепіян, 17.00 Звук. тижневик, 17.30 Оперетова музика; у перерві коло год. 18.25 Хвилина бюра студій, 19.30 Програма на завтра, 19.35 Концерт легкої музики, 20.10 Спорт, 20.15 Збірні спортові вістки, політ. огляд, веч. денник програма на завтра, 21.00 Концерт оп. музики у вик. орх. та хору, сопран, мецосопран, тенор, 22.00 Ньольтижерка Дропсі Мопс „Весела Сирена", 22.40 Музика з пл., 23.00 Останні вістки, 23.05 Закінчення авдиції, 23.15—23.55 Танк. музика з пл. (Варшава II).

Понеділок, 28. листопада 1938.

7.00 Раншіній денник, 7.15 Музика з пл., 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Танкова музика, 8.50 Раншіні вістки, 11.00 Для шкіл: На сільським подвірячку, авд. для молодших, 11.15 Концерт військ. орх., 11.57 Сигнал, 12.03 Полуднева авдиція, 13.00 Для купців і ремісників: Якої реклями потребує детайліст. Поборюймо шкідників та забезпечуймо товари, 13.30 Нар. і мист. давня та сучасна мельодія в співі та інстр. музиці, авд. для гімназій, 14.00 Концерт бажань, 14.45 Господарські вістки, 14.50 Хліборобська біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 Театр Уяви для молоді: „Вартоломей Новодворський, основник найстаршої гімназії в Польщі", 15.30 Орхестра, 16.00 Пополудневий денник, 16.05 Господарські вістки, 16.20 Наукова хроніка: фільософія, 16.30 Моцартові твори: орхестра, спів, форт., 17.20 Організація боротьби з раком, 17.30 Двадцятьліття воєнної маринарки: промова, пісеньки, 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Львівські наукові варстати: Осолінеум, 18.20 Львівський інститут боротьби з недугою рака, 18.30 Авдиція академ. Легії, 19.00 Розр. концерт: орх., скрипка, форт., 20.35 Веч. денник, метеорольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 „Темпераменти" говорена повість А. Цвойдзінського, 21.15 Віртуози, з пл., 21.40 Літературні новини, 22.00 Спортові вістки, 22.05 Відчит про Ф. Смольку, 22.20 Плити з поясненнями, 23.00 Останні вістки, 23.05 Закінчення авдиції, 23.20—23.55 Скрипковий концерт д-моль Шумана, з пл.

Вівторок, 29. листопада 1938.

7.00 Раншіній денник, 7.15 Музика з пл., 8.00 Для шкіл: Роковини листопадового повстання, 8.10 Орх., 8.50 Раншіні вістки, 11.00 Для шкіл: Історія годинника, гутірка для старших дітей, 11.15 Марші та пісні, пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полуднева авдиція, 12.25 Авд. з Торуня, 14.00 Серед жінок: Сезон тов. сходин, форт. твори, 14.30 Батьківський порадник, 14.45 Господарські вістки, 14.50 Хліборобська біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 „Маю 18 літ" говорена повість для молоді, 15.15 Технічна скринька, 15.30 Орх. музика, 16.00 Пополудневий денник, 16.05 Господарські вістки, 16.15 Фін.-госп. актуалії, 16.25 Пісні, сопран Кадер-Кравес, баритон Степан Романовський, у супр. форт., 16.55 Літературний нарис, 17.10 Форт. твори, 17.30 Авд.: З піснею по краю, 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.15 Для села: Справа продажі госп. худоби, кооперація, 18.30 Авдиція для робітників, 19.00 Орх., 20.35 Веч. денник, метеорольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Концерт сучасної музики, 22.00 „Темпераменти" говорена повість А. Цвойдзінського, 22.15 „Андріє" муз. авд., 22.55 Інформаційна авд., 23.00 Ост. вістки, метеорольог. комунікат, 23.05 Закінчення авдиції, 23.15—23.55 Музика, спів, із пл. (Варшава II.).

Середа, 30. листопада 1938.

7.00 Раншіній денник, 7.15 Музика з пл., 8.00 Для шкіл, 8.10 Добридень наймолодшим: „Мале сонечко" оповідання та пісеньки для дітей, 11.25 Оперетові арії з пл., 11.57 Сигнал, 12.03 Полуднева авдиція, 14.00 Орхестра, пл., 14.45 Господарські вістки, 14.50 Хліборобська біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 „Наш концерт" авд. для дітей, 15.30 Орхестра, 16.00 Пополудневий денник, 16.05 Господарські вістки, 16.15 Дім і школа, 16.30 Камер. музика, 17.00 „Сомосієра" відчит, 17.15 Фолкльор народів: Франція, муз. авд. з пл., 17.57 Авдиція Союзів КЮ, 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Молодь перед мікрофоном: Авд. для сільських дітей, 18.30 Гутірка про мову, 18.40 Плюси, 19.00 Розр. концерт, орх., пісеньки, 20.35 Веч. денник, метеорольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Шопенівський речітал, 21.30 Літер. вечір: Література, вістунка незалежности, 22.00 Спорт, 22.05 Танк. музика, 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення авдиції, 23.15—23.55 Бетовен із пл. (Варшава II).

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Неділя, 27. листопада 1938.

БЕРЛІН 12.00 Орхестра, 18.00 Інструментальний кабарет, 19.20 Італ. музика, 20.15 21.00 Веселий вечір, БІЛГОРОД 21.00 Нар. пісні, ВІДЕНЬ 9.30 Муз. мініятури у вик. сол., 15.30 Смичк. квартет а-дур Моцарта, 18.00 19.00 (після комунікату) Муз. вечір, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 12.00 Військ. орх., 14.00 Кантата на дит. хор, 18.30 19.00 Форт., траутоніюм, тенор, 20.10 Концерт фільг., 22.30 Форт., МІЛЯНО 17.00 18.00 Симф. концерт, 20.30 Легка і танк. музика, МІНХЕН 20.15 21.00 22.00 23.00 „Кармен" оп. Бізета, РАДІО ПАРІ 18.30 21.15 Пісні, 19.00 „Огородник" драма Теріва та Лемоніера, „Ензоль" комедія Верніера та Лія Фореста, 21.30 22.00 23.00 Симф. концерт, РИМ 21.00 22.00 Симф концерт, СОФІЯ 18.00 Легка і танк. музика, 19.00 Популярна музика, 19.30 Скрипка, 20.00 Спів, 20.50 21.00 Оперетові мельодії, СТОКГОЛЬМ 17.05 „Ольман рівер" попурі у вик. орх., хору, сол.

Понеділок, 28. листопада 1938.

БЕРЛІН 18.00, 19.00 Весела муз. авд., квартет, тенор, 19.45 Веч. гомін, БІЛГОРОД 18.20 Концерт хору, 20.00, 21.00, (після комунікату) 22.00 Опера, БРЮСЕЛЯ ФР. 19.15 Спів, 19.45 Форт., 21.00, 22.00 „Івась флетист", оп. Ганне, БРЕСЛЯВ 16.00 Дитячі пісні, ВІДЕНЬ 13.15 Стирійські мельодії, 16.00 Музика давніх мистців, 16.25 Твори сучасних стирійських композиторів, 17.45, 18.00 Весела авд., 20.10, 21.00 Оп. орх., солісти, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 20.10, 21.00, Симфонічний концерт, 22.30 Камеральні твори Тісена, ЛЯГТІ 17.25 Вок. дуети, МІЛЯНО 10.15 Танк. музика, 20.30, Розр. муз., 21.00, 22.00 Оперетка, РАДІО ПАРІ 18.05 Скрипка, 20.00 (після комунікату), Легка музика, 21.15 Фантазія Тансмана на віол. і орх., 21.30, 22.00, 23.00 „Міст зідхань" ком. оп. Офенбаха, РИМ 17.15 Камер. концерт, 21.00 Концерт солістів, СОФІЯ 18.15 Популярна музика, 19.00 Спів. речітал Данової.

Вівторок, 29. листопада 1938.

БЕРЛІН 18.00 Танк. музика, 20.10 21.00 Фільм. мельодії, орх., сопр., барит., БІЛГОРОД 18.30 Спів, 20.00 Нар. пісні, БРЕСЛЯВ 15.30 Авдиція для дітей, 18.15 Нар. пісні, ВІДЕНЬ 16.00 17.10 Концерт, 18.15 Пісні, хор, 19.00 Бразилійська нар. музика, 22.35 Легка і танк. музика, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 19.15 Весела муз. авд., альт, сопран, барит., форт. дует, флет, 20.10 Симф. концерт, КЕНІҐСБЕРҐ 20.10 21.00 „Отельо" оп. Вердія, ЛЬОНДОН РЕДЖ. 21.30 22.00 „Паяци" оп. Леонкавалля, Люксембурґ 21.45 22.00 (після комунікату) 23.00 24.00 „Арлезіянка" оп. Бізета, МІЛЯНО 17.15 Концерт дуету, 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 „Турандот" оп. Пучінія, РАДІО ПАРІ 18.30 19.30 Пісні, 19.15 Скрипка, 21.15 22.00 23.00 Театр Уяви: „Ветір се зі сон ні" комедія Піранделя, РИГА 17.30 18.00 Мадярська та циганська музика, 19.15 Лотиські хоральні пісні, РИМ 17.15 Танк. музика, 21.00 22.00 „Петро" ком. Апара, СОФІЯ 17.30 Військ. орх., 18.45 Популярна музика, 20.00 Спів, 20.55 21.00 Російські романси, СТОКГОЛЬМ 15.00 Скрипка, 20.50 21.00 Військ. орх.

Середа, 30. листопада 1938.

БЕРЛІН 15.00 Бранденбурський балет, 19.00 Фрагменти з оперетов, 20.30 21.00 Симф. концерт, БІЛГОРОД 20.00 Гумор, 21.00 Пісні та арії, ВІДЕНЬ 16.00 „Клеа по віденськи", весела пополудне, 18.20 Давня музика, 19.15 Пісні, 20.40 21.00 Симфонія ч. 2 д-дур Брамса, 22.30 23.00 Розр. музика, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 18.15 Кольоратурові арії, 20.10 Скрипка, 21.00 Нова німецька музика на дуті інструменти, 22.30 Ададжіо з варіяціями Респіґа, КОПЕНГАГЕН 19.00 Пісні, 21.30 Пісні Кельруфа у вик. солістів, МІЛЯНО 17.15 Танкова музика, 19.40 Розр. музика, 20.30 Популярна музика, 21.40 22.00 Форт., МІНХЕН 20.10 Музика у вик. орх. і хору, 21.00 Вок.-муз. концерт, РАДІО ПАРІ 18.00 Орх. концерт, 19.15 Форт. (Шуманові твори), 21.15 Форт. речітал (Лапунов, Бородін, Рахманінов, Дебюсі, Шуберт), РИМ 17.15 Орг. музика, 21.00 22.00 „Турандот" оп. Пучінія, РИГА 15.15 Сольов. музика, 17.30 Вок. концерт, 20.40 Лотиська музика, СОФІЯ 18.30 Легка музика, 19.00 20.00 21.00 „Аїда" оп. Вердія, СТОКГОЛЬМ 13.30 Форт., спів, 15.30 Класична музика.

БІРЖА

Львів, 26. листопада 1938

ГРОШІ.

Купно-продажа: Бельги бельг. 90.32—89.8?. Доляри америк. 5.31.00—5.28.?. Доляри канад. 5.28.0?—5.24.00. Фльорени гол. 290.14—288.80. Франки фр. 14.18—13.?7. Франки шв. 121.00—12?.45. Фунти анг. 25.3—24.59. Гульдени данц. 10?.25—9?.75. Корони чеськ. 10.75—10.40. Корони дун. 11?.?—10?.6?. Корони норв. 12?.70—12?.4?. Корони шв. 130.54—129.65. Ліри італ. 19.90—19.70. Марки фінляп. 11.10—10.90. Марки нім. срібні 92.0?—89.00. Тель Авів

Папери.

4 і пів проц. внут. 67.20—64.10. 5 інв. 1 ем. 81.75 серії непот. 2 ем. 82.50. серія 90.75, 5. конвер. 67.75. 4 прем. дол. 41.?3 4 консоль. 68.25—68.25

Акції.

Банк Польський 130.00. Цукор 31.25 Вугіль 3?.?0—34.?0, Лільпоп 88.25—88.50 Островець 65.25, Стараховиці 43.25.

Тенденція дещо сильніша.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ"

Львів, дня 26. листопада 1938

1 кг. масла десер. бльок без оп. 3.25 зол.
1 кг. масла бочков. вал. з опак. 3.30 зол.
молоко 19—20 сот.
копа яєць 1.6? зол.

Тенденція на масло та молоко слаба, на яйця сильна!

Оповістка.

Жертви зложені в Адміністрації: **На Українських Інвалідів** зол. 3 Богдан О муферко; зол. 4.60 гості в Залєщиках з нагоди вінчання Михайла Пастернака і Цецилії Мілінської.

Замість цвітів на могилу бл. п. д-ра Леся Кульчицького зложив 10 зол. на Діловку Ремісницу Бурсу у Львові д-р С. Дроздовський.

Звичайний Загальний Зїзд Товариства „ОРЛИ“, Католицька Асоціяція Української Молоді відбудеться 27. грудня 1938 р. в 10 год. рано в домівці Централі Товариства у Львові, **пл. Св. Юра 5** зі звичайним порядком нарад. Перед Загальним Зїздом відбудеться в 9. год. в Соборі Св. Юра Служба Божа в намірені Товариства. У Загальному Зїзді беруть участь з рішальним голосом члени Головної Ради Товариства та відпоручники Кружків по одному на кожну розпочату сотню членів Товариства. — **Головна Рада Т-ва „Орли“.** 2769

ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

ПРАКТИКАНТА приймe фінансова інституція у Львові. Зголошення до Адміністр. під „Творчий“. 2377 1-2

ВІЛЬНЕ місце для інж. **мірника** — Городенка. Дуже богата околиця. Інформації Українське Технічне Товариство, Львів, Гродзіцьких 1. 2794 1-1

УКРАЇНСЬКЕ підприємство шукає агентів до продажі рільничо-господарського знаряддя. Зголошення Львів, скрит. почтова 292. 20/55 1-10

ШУКАЮТЬ ПРАЦІ

АБСОЛЬВЕНТКА семинарії, сирота по священику шукає зайняття як: лекції, опіка дітей, поміч у домашній господарці і т. п. Зголошення до „Діла“ під „Солідна“. 2776 1-1

ЛЕКЦІЇ

МГР. ФІЛ. солідний, добрий педагог, шукає тихої соняшної кімнати за лекції. Ласк. зголошення Адміністрація „Культура“. 2788 1-2

КУПНО — ПРОДАЖ

В ГОРОДКУ ЯГАЙЛ. до продажі з вільної руки чиншова камениця одноповерхова і офіцини. Судова оцінка на 60.259 зол. Вільна від гіпотечного податку. Річний чинш 6.250 зол. Інформації дає управитель камениці в Городку Ягайл. Косцюшка ч. 98. 2748 2-2

ВУГОЛЬ, кокс, дрова продає КАЛИТЯК. Байки 14, тел. 236-24. 2236 1-10

ЗАЛІЗНІ ПЕЧІ шамотові трансопальні, крамні, заморожені Рентинер, Легіонів 37. 2351 4-8

ВИБАГЛИВІ БОНЖУРКИ мужеські темні 9.80—11.80, вовняні 14.80, фланелеві піжами в ріжних гарних взорах і колірах жіночі і мужеські 9.80—10.80—11.80. „АСТРА“, Сикстуська 2, фабрика білля. 2290 2-3

УВАГА! РЕШТКИ матеріялів на убрання, костюми, сукні дуже дешево. Склад решток Генрик Боцля, Легіонів 41, І. поверх. 19/55 1-16

МЕБЛІ всілякого роду, догідні умовини „Мебльосклад“, Казимирівська 25. 2779 1-2

НА ПРОДАЖ одноповерхова реальність з офіцинами і городом без посередників. Річний чинш зол. 6120.—. Відомість Риперська 25, Львів, у сторожа. 2793 1-3

МАТРИМОНІЯЛЬНІ

БАГАТА, інтелігентна, пристійна панна, літ 20, вийде заміж за пана з вищою освітою на становищі. Листи слати: Львів 24, посте-рестанте, для „Зірки“. 2773 2-2

РІЖНІ

СТОЛЯРНЯ М. ФЕДИНСЬКОГО Львів, вул. Зиблікевича 27. поручає по приступних цінах гуцульсько-мистецькі уладження власних проектів, також галантерію й інші модерні гарнітури. 2333 3-52

ГОДИННИКИ і біжутерію найпрецизніше направляє українська фірма П. Карпяка у Львові вул. Домініканська ч. 7. 1930 82-0

ВІЧНІ ПЕРА направляє найкраще „ПРЕЦИЗІЯ“, тепер Шайнохи 1. 2297 3—10

УКРАЇНСЬКА ПРАЛЬНЯ І ФАРБАРНЯ повідомляє П. Т. Клієнтів, що в цьому сезоні обнизила ціни на 50% на всіляку роботу, прання ковнірчика 10 сот. Марія Процюкова, Вірменська 14. 2369 2-10

ПРОПУКЛИНОВІ БАНДАЖІ, гумові, черевні, ниркові, проти усування матиці за гарантією виконує відоме УКР. ОРТОПЕДИЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ ІВАНА УГРИНА, Львів, вул. Вірменська ч. 15. 2741 3-10

ФОРТЕПІЯНИ, піяніна як нові на ріжні ціни, гарантовані продає найдешевше та міняє, купує Ганяк, Львів, Пілсудського 21. І. п. 2848 6-13

СИТКА до пудерничок, розпилячі, направляє прецизійно Центральна Дрогерія, Львів, Легіонів 48, напроти Великого Театру. 2158 21-0

СТАРУ ГАРДЕРОБУ мужеську міняємо на наймодніші бельські матеріяли. Телефон 114-68. 2787 1-3

СКУПОВУЄМО ШКІРИ сирі всілякі: з заяців, кріликів, творів, лисів, куп. кіз, телят, худоби — всілякі вовни й ін. Платимо найвищі ціни. **Гарбуємо — фарбуємо — Препарації мисливських трофеїв. Футрані виправлені** шкіри крашені, в-корд. всілякі постачаємо. **Гурт — детайль.**

Повчальні плакати — марка.
Polska Centrala Skór i Futer Sp. z o. o.
Poznań, ul. M Focha 27—31

ЛІКАРСЬКА ПОМІЧ

Спец. сифіл., венер. недуг і косметики
Др. ФІШЕР
б. лікар (асистент) Клінік у Берліні, Празі, Відні орд. КІЛІНСЬКОГО 3 (напроти Від. Каварні) тел. 251-68. 2143

лікар недуг шкірних, венеричних та лікарської косметики
Роман Лисяк
б. приватний асистент д-ра Е. Дурделла та лікар шкірно-венер. клініки.
Львів, вул. Сикстуська 56
Тел. 114-44.

Д-р Ірина Сімович
ординує в недугах шкірних і венеричних та лікар. косметики.
При вул. Городецькій 53 а, II. пов.
щодня крім неділь і свят від 3—5 попол.
Тел. 274-36. 1—10

ОГОЛОШЕННЯ

Ширіть наш часопис!

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО“.

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . . . зол. 0.25
1 мм. одношпальтовий в тексті і вісниках . зол. 0.50
1 мм. одношпальтовий на першій сторінці . зол. 0.60

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденції по зол. 0.15
купно, продаж, виклади і т. п. . . . . . зол. 0.10
шукаючі праці . . . . зол. 0.05
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка, 1/1 . . . . . зол. 40.-
Остання сторінка 1/2 . . . . . зол. 20.-
Остання сторінка 1/4 . . . . . зол. 10.-
Остання сторінка 1/8 . . . . . зол. 5.-

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.